

รายงานการศึกษา

เรื่อง

ชุมชนน่าอยู่สู่สุขภาวะ กรณีศึกษา : ตำบลท้อแท้
อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

เสนอต่อ

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพศาล ธีวธงชัย

คำนำ

การศึกษาชุมชนนำอยู่สู่สุขภาพของตำบลห่อแท้ เป็นการนำเสนอถึงความ เป็นชุมชนที่มีกระบวนการในการขับเคลื่อนกิจกรรมที่ทำกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำโดยธรรมชาติที่เข้มแข็ง จิตสาธารณะสูง ดังจะเห็นได้จาก โครงการและกิจกรรมที่ได้จัดทำขึ้นโดยมีการกำหนดเส้นทางทางการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถลำดับถึงขั้นตอนตั้งแต่การสร้างกระบวนการเรียนรู้และแนวคิดในการค้นหาปัญหา และแนวทางดำเนินการแก้ปัญหาของชุมชน จนเกิดเป็นโครงการและกิจกรรมสร้างพลัง ชุมชนนำอยู่สู่สุขภาพ เช่น โครงการกีฬาสัมพันธ์ด้านยาเสพติด โครงการสวนสุขภาพ ชุมชนตำบลห่อแท้ โครงการเครือข่ายเกษตรกรรมชาติ และกิจกรรมอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากที่ทุกภาคส่วนได้เข้าร่วมกันอย่างจริงจัง

ผู้ศึกษาต้องขอขอบพระคุณ คุณศรายุทธ พูนพิน (นมอตุ) เป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้ข้อมูลทั้งเอกสารและการให้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกในทุก ๆ ประเด็น ที่เป็น ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสรุปบทเรียนเพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่น ๆ ต่อไปได้ ขอขอบคุณ ลุงสุเทพ ปานทรัพย์ ที่ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวคิด การดำเนินการสร้างสุขภาพของชุมชนตำบลห่อแท้

ไพศาล รั้วธงชัย

20 มิถุนายน 2547

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
ชุมชนน่ายู่สุขภาวะ กรณีศึกษา : ตำบลห่อแท้
อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ที่มาของชุมชนที่ศึกษา

จากการที่ผู้ศึกษาได้รับมอบหมายให้ศึกษาชุมชนสุขภาวะที่เป็นนวัตกรรม โดยเลือกชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก 1 ชุมชน ดังนั้นสิ่งแรกที่ได้ทำในเบื้องต้นก็คือการ ค้นหาพื้นที่ตัวอย่าง ซึ่งศูนย์เครือข่ายองค์กรภาคประชาชนจังหวัดพิษณุโลก ตั้งอยู่ที่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก อาจารย์น้อย ลายคราม ข้าราชการบำนาญจาก สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ประชานที่ปรึกษาเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนจังหวัด พิษณุโลก ได้แนะนำชุมชนตำบลห่อแท้ให้เป็นจุดตัวอย่างในการศึกษาและผู้ศึกษาได้ ลงพื้นที่เพื่อพบกับแกนนำที่เป็นหลักให้แก่ชุมชนตำบลห่อแท้ คือ นายศรายุทธ พูนพิน นักวิชาการสาธารณสุข 5 ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการค้นหาคำตอบที่ว่า ในชุมชนตำบล ห่อแท้มีการดำเนินการอะไรที่เป็นการสร้างสุขภาวะและเป็นนวัตกรรม จากการพูดคุย ในเชิงสัมภาษณ์แบบเจาะลึกพร้อมทั้งได้ศึกษาเอกสารที่ได้มีการเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็น ระบบในทุก ๆ แง่มุม ทำให้ผู้ศึกษาสามารถได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคำตอบที่ต้องการ ดังนี้

ชุมชนห่อแท้

ในอดีตใครที่จะเดินทางเข้าไปยังพื้นที่นี้ก็จะเดินทางไปทางน้ำ ก็จะพบกับ ความคดเคี้ยวของลำน้ำแควน้อยโดยเฉพาะถ้าต้องทวนกระแสน้ำ จึงทำให้เกิดความยาก ลำบากในการเดินทางซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดเป็นชื่อเรียกของชุมชนนี้ว่า ตำบลห่อแท้ หรือการตั้งชื่อจากต้นห่อที่ชาวบ้านนำมาปลูก และก็ยืนยันว่าต้นห่อที่นำมา ปลูกจากป่านั้นเป็นต้นห่อแท้ ๆ ซึ่งก็เป็นเพียงการสันนิษฐานเท่านั้น ไม่มีการระบุเป็น หลักฐานแน่ชัด ตำบลห่อแท้มีพื้นที่ประมาณ 44 ตารางเมตร ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน 1,189 ครัวเรือน และมีประชากรทั้งสิ้น 4,422 คน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ตั้งอยู่สองฝั่งแม่น้ำแควน้อย ประชาชนส่วนใหญ่จึงมีอาชีพหลักคือทำการเกษตร สินค้า ที่ได้รับการยอมรับให้เป็น หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้แก่ น้ำตาลสด ที่ตำบลห่อแท้มี การสืบทอดประเพณีดั้งเดิมได้แก่ วันกตัญญู 13 เมษายนของทุกปี จะมีกิจกรรมรดน้ำ ดำหัวผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เป็นการแสดงให้เห็นผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าลูกหลานไม่ทอดทิ้ง

บางคนไม่มีลูกหลานก็ถือว่าทุกคนในหมู่บ้านเป็นลูกเป็นหลาน ปฏิบัติเช่นนี้สืบทอดกันมา เป็นเวลานาน

กระบวนการสร้างความรู้และการเรียนรู้ของชุมชน

กระบวนการที่ใช้ในการสร้างความรู้จะมีการทำเป็นขั้นเป็นตอนที่ชัดเจน โดยเริ่มตั้งแต่การเรียนรู้ชุมชน เป็นการเปิดเวทีให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อค้นหาสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชน ค้นหาปัญหา แนวทางแก้ปัญหาจนได้คำตอบที่จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติและทุกฝ่ายยอมรับที่จะมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาที่พบร่วมกัน

จุดเด่นที่สำคัญของชุมชนตำบลห่อหมกต่อการสร้างความรู้และการเรียนรู้คือ ชุมชนนี้มีผู้นำที่มีจิตสาธารณะสูง ทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำโดยธรรมชาติที่ได้มีส่วนร่วมผลักดันให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งในที่นี่ต้องขอกล่าวถึง นายศรายุทธ พูนพิน หรือที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า “หมอตุ๋” เป็นผู้นำที่ได้ผ่านการอบรมการเป็นวิทยากรกระบวนการ จนได้รับความรู้ความเข้าใจถึงเทคนิควิธีการ พัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมจนสามารถมองเห็นในทุกมิติของชุมชนที่ประจำอยู่ จึงเกิดแนวคิดที่จะนำแนวทางการพัฒนาดังกล่าวให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ตำบลห่อหมกได้มีส่วนร่วมในกระบวนการ จนได้แผนการทำงานและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนด้วยการให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกำหนดเป็นเส้นทางการเดินหรือ Road Map ของตำบลห่อหมก มีการกำหนดเป็นขั้นตอนที่ชัดเจนตั้งแต่การเปิดโลกทัศน์โดยเริ่มจากการให้ผู้นำในชุมชนได้เดินทางไปศึกษาดูงานทั้งภายในตำบลและภายนอกตำบล เป็นการแสวงหาทางออกให้ชุมชนจนเกิดเป็นเครือข่ายโครงการและกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อที่จะมุ่งตอบสนองต่อความตั้งใจที่ยากจะเห็นชุมชนตำบลห่อหมกเป็นชุมชนน่าอยู่ สุขุขภาวะทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ อย่างเช่น โครงการกีฬาสัมพันธ์ด้านยาเสพติด โครงการสวนสุขภาพชุมชนตำบลห่อหมก โครงการเครือข่ายเกษตรกรรมชาติ โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม การจัดเวทีประชาคมแก้ไขปัญหา ยาเสพติด การดำเนินงานระบบสุขภาพภาคประชาชน การสืบสานประเพณี ของดีวัดโบสถ์ ตาลโตนดหวาน ข้าวสารปลอดภัย เครือข่ายออกก้าลังกาย ชุมชมรักสุขภาพ ชมรมญาติระอา เป็นกลุ่มที่ชอบการกินเหล้า แต่มีกิจกรรมเล่นดนตรีและรับบริจาคเงินช่วยเหลือเด็กที่ยากจน ซึ่งทุกเครือข่ายมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน และทุก ๆ ปี ตำบลห่อหมกก็จะมีเวทีให้ทุกภาคส่วนมารวมกัน โดยมีกิจกรรมกีฬาชุมชนสัมพันธ์ด้านยาเสพติดเพื่อสุขภาพ เป็นสื่อกลางในการรวมเครือข่าย ในวันงานถือได้ว่าทุกคนที่เข้าร่วมจะได้แลกเปลี่ยน

เรียนรู้และเป็นการสังสรรค์กันไปในตัว ซึ่งทุกกระบวนการทุกโครงการ กิจกรรมย่อมแสดงให้เห็นถึงการเป็นชุมชนที่ผู้คนมีการตื่นตัว และเป็นปัจจัยชี้วัดได้ว่าชุมชนตำบลท้องถิ่นเป็นชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขและน่าอยู่ได้

บทสรุป

หลักการสำคัญที่เป็นการตอบใจที่ที่ว่า ในชุมชนตำบลท้องถิ่นมีการสร้างสุขภาวะของคนในชุมชนได้อย่างไร คำตอบที่เห็นได้ชัดได้แก่กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบชัดเจน ด้วยการนำใจของแต่ละคนมาร้อยเรียงร่วมกันจนเกิดเป็นปัญญาาร่วมและช่วยกันผลักดันชุมชนตำบลท้องถิ่นให้เป็นชุมชนน่าอยู่น่าอาศัย และอีกประการหนึ่งที่เด่นชัดคือ ชุมชนท้องถิ่นมีผู้นำทั้งที่เป็นทางการและผู้นำโดยธรรมชาติที่เข้มแข็ง มีจิตใจเป็นสาธารณะอย่างแท้จริง จนนำพาและพัฒนาชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นเครือข่ายและกิจกรรมที่หลากหลายและเชื่อมต่อกันได้ในทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Pibulsongkram Rajabhat University

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
ที่มาของชุมชนที่ศึกษา	1
บริบทชุมชน	2
ความเป็นมาและที่ตั้ง	2
สภาพภูมิประเทศ	3
การปกครอง ครุฑเรือน และอาชีพ	3
วัฒนธรรมประเพณี	4
กระบวนการสร้างความรู้และการเรียนรู้ของชุมชน	4
โครงการและกิจกรรมพลังชุมชนสร้างท้องถิ่นน่าอยู่	11
โครงการกีฬาสัมพันธ์ด้านยาเสพติด “เหล่าขวัญเกมส์”	11
โครงการสวนสุขภาพชุมชนตำบลห่อแก้ว	13
โครงการเครือข่ายเกษตรธรรมชาติ	15
โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม	24
การจัดเวทีประชาคมแก้ปัญหา ยาเสพติด	26
การดำเนินงานระบบสุขภาพภาคประชาชน	29
สรุปหลักการสำคัญและปัจจัยสร้างความสำเร็จ	32
เอกสารอ้างอิง	34
ภาคผนวก ภาพประกอบการนำเสนอ Power Point ประวัติผู้ศึกษา	35

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่ตำบลห้วยแท้	3
2	กรอบการดำเนินการจัดเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชน	5
3	กรอบแนวคิดการดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน	6
4	กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์พลังชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นน่าอยู่	8
5	เส้นทางการดำเนินงานสู่สุขภาพของชุมชนตำบลห้วยแท้	9
6	ผลการดำเนินการประชาคม ณ วัดเหล่าขวัญ ตำบลห้วยแท้	16
7	เส้นทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรมชาติตำบลห้วยแท้	21
8	ระบบสุขภาพภาคประชาชนชุมชนตำบลห้วยแท้	29

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Pibulsongkram Rajabhat University

1. บทนำ

ที่มาของชุมชนที่ศึกษา

การศึกษาบทเรียนสุขภาวะของชุมชนที่เป็นนวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยคัดเลือกพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นกรณีศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ศึกษาได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการศึกษา ดังนั้นสิ่งแรกที่ได้ทำในเบื้องต้นก็คือ การค้นหาพื้นที่ตัวอย่างที่จะนำไปสู่การตอบคำถามที่ว่า แล้วในพื้นที่นั้นมีอะไรที่จัดได้ว่าเป็นการสร้างสุขภาวะของคนในชุมชนและได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่หรือเปลี่ยนแปลงไปจากการกระทำแบบเดิมทั้งในเชิงพฤติกรรมกาปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของชุมชนที่มุ่งเน้นการสร้างสุขภาวะที่เป็นส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิต โดยชุมชนเกิดการพัฒนาการที่ต่อเนื่องและพึ่งตนเองได้ การค้นหาชุมชนตัวอย่างผู้ศึกษาได้เริ่มจากการสอบถามไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่คาดว่าจะให้คำตอบในเบื้องต้น โดยผู้ศึกษาได้เดินทางไปยังศูนย์เครือข่ายองค์กรภาคประชาชนจังหวัดพิษณุโลก ตั้งอยู่ที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก บุคคลที่ได้พบคือ อาจารย์น้อย สายคราม ข้าราชการบำนาญจากสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ประชานที่ปรึกษาศูนย์เครือข่ายองค์กรภาคประชาชนจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ได้คลุกคลีในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมมาโดยตลอด ได้แนะนำชุมชนตำบลห่อหมกให้ผู้ศึกษาได้ลงไปสัมผัสบุคคลที่เป็นแกนนำในพื้นที่ตำบลห่อหมก ซึ่งได้แก่ นายศรายุทธ พูนพิน หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “หมอตู” นักวิชาการสาธารณสุข 5 จึงถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่นำพาไปสู่การลงพื้นที่และพบปะพูดคุยกับแกนนำและชาวบ้านที่อยู่ในตำบลห่อหมก เอกสารรายงานผลการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้มีการจัดบันทึกไว้อย่างเป็นระบบ ตลอดจนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในเบื้องต้นกับหมอตูและกับชาวบ้านห่อหมกอีกหลาย ๆ คน ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลทั้ง 2 ส่วนไปสังเคราะห์ เพื่อตอบใจหายที่ได้รับมอบหมายที่ว่า ในตำบลห่อหมกมีอะไรที่เป็นปัจจัยสร้างสุขภาวะของชุมชนที่จัดได้ว่าเป็นนวัตกรรม ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่เพื่อสังเกตสภาพแวดล้อม บริบทของชุมชนจากที่สามารถสัมผัสได้ด้วยตัวเอง จากการศึกษาเอกสาร และจากการพูดคุยกับหมอตูแบบเจาะลึกในทุก ๆ ประเด็น จึงทำให้ได้ข้อสรุปที่เป็นคำตอบที่ต้องการและพร้อมที่จะอธิบายให้เห็นถึงการเป็นชุมชนที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมมากมาย มีเครือข่ายเชื่อมโยงที่ชัดเจนและเป็นชุมชนนำอยู่สุขภาวะดังจะได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

2. บริบทชุมชน

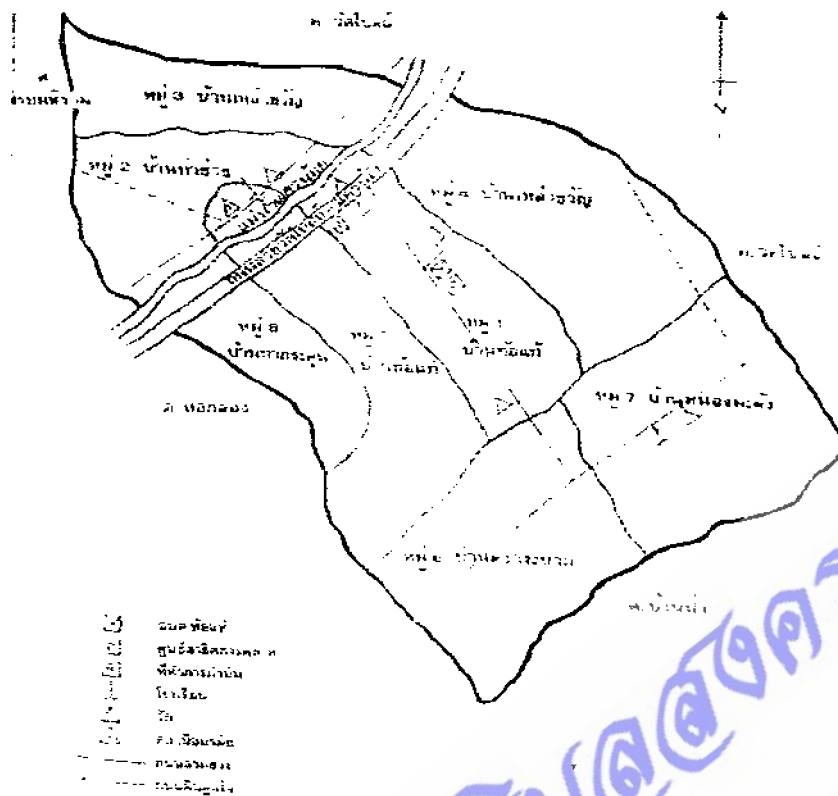
2.1 ความเป็นมาและที่ตั้ง

จากกาลเวลาที่ไม่มีการยืนยันที่ชัดเจนของผู้เฒ่าผู้แก่เกี่ยวกับบ้านห้อยเท้าว่าเมื่อก่อนการเดินทางไปไหนมาไหนไม่สะดวก ส่วนใหญ่จะใช้การเดินทางทางน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าจะเดินทางจากตัวเมืองพิษณุโลกก็ต้องพายเรือทวนกระแสน้ำขึ้นมาที่บ้านห้อยเท้า ซึ่งลำน้ำแควน้อยเป็นลำน้ำที่มีลักษณะคดเคี้ยวไปมา ถึงแม้จะมาทางบกก็ต้องเดินลัดเลาะตามลำน้ำ ดังนั้นไม่ว่าจะมาทางเรือหรือเดินเท้าก็ต้องพบกับความยากลำบาก ส่วนใหญ่ก็มักเกิดความรู้สึกห้อยเท้าใจ จึงกล่าวว่า “ห้อยเท้า ๗” ซึ่งต่อมากลายเป็นชื่อบ้านห้อยเท้า ตำบลห้อยเท้า จนถึงทุกวันนี้ หรืออาจมีอีกแง่คิดหนึ่งซึ่งผู้ศึกษาได้สอบถามจากลุงสุเทพ ปานทรัพย์ อสม. บ้านท่าช้าง เกี่ยวกับความเป็นมาของตำบลห้อยเท้า และได้คำตอบว่า “ในความเข้าใจของลุงคิดว่า ชื่อห้อยเท้าน่าจะมาจากกาที่ชุมชนในสมัยก่อนเวลาจะตั้งชื่อชุมชนของตนเองก็มักจะตั้งชื่อตามลักษณะธรรมชาติต้นไม้แต่ชื่อตำบลห้อยเท้าอาจจะเกิดจากการที่มีคนเอาต้นห้อยเท้าจากในป่ามาปลูก ซึ่งมีทั้งต้นห้อยเท้า และต้นห้อยเท้าที่เป็นพันธุ์ไม้แท้ แต่ที่ตำบลห้อยเท้าคงจะเป็นการยืนยันถึงความเป็นต้นห้อยเท้าแท้ จึงได้เรียกชื่อชุมชนนี้ว่าชุมชนห้อยเท้า ถือเป็นต้นห้อยเท้า ๗”

ตำบลห้อยเท้าหรือบ้านห้อยเท้าเป็นชื่อที่ใครได้ยินชื่อแล้วทำให้เกิดความสงสัยและสนใจ ถึงขั้นเคยมีนายอำเภอท่านหนึ่งเสนอให้เปลี่ยนชื่อ แต่ชาวบ้านได้มีการประชุมประชาคมกันแล้วต่างยืนยันขอใช้ชื่อห้อยเท้าเพราะเป็นชื่อที่เรียกกันมานานหลายชั่วอายุคน ชาวบ้านห้อยเท้ามักจะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าถึงจะชื่อห้อยเท้า แต่ใจของชาวบ้านไม่ได้ห้อยเท้า

ตำบลห้อยเท้าเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอวัดโบสถ์ที่ตั้งอยู่บนสองฝั่งแม่น้ำแควน้อย มีเนื้อที่ประมาณ 44 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม โดยแบ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมประมาณ 23,968 ไร่ พื้นที่สาธารณะประโยชน์ประมาณ 106 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัยประมาณ 3,426 ไร่ รวมพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 27,500 ไร่ และมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อดำบลวัดโบสถ์	อำเภอวัดโบสถ์
ทิศใต้	ติดต่อดำบลบ้านป่า	อำเภอเมืองพิษณุโลก
ทิศตะวันออก	ติดต่อดำบลวัดโบสถ์	อำเภอวัดโบสถ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อดำบลพรมพิราม และตำบลหอกลอง	อำเภอพรมพิราม

ภาพที่ 1 แผนที่ตำบลห้วยแก้ว

2.2 สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มที่ตั้งอยู่ระหว่างสองฝั่งแม่น้ำแควน้อยจึงเหมาะสำหรับการทำการเกษตร ประชาชนส่วนใหญ่ทำนาเป็นอาชีพหลัก และมีชาวบ้านบางส่วนอพยพไปหางานทำในจังหวัดอื่น ๆ โดยเฉพาะช่วงหลังการเก็บเกี่ยว

2.3 การปกครอง ครุฑเรือน และอาชีพ

ตำบลห้วยแก้วมีหมู่บ้านทั้งหมด 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านห้วยแก้ว มีจำนวน 334 ครุฑเรือน หมู่ที่ 2 บ้านท่าช้าง มี 182 ครุฑเรือน หมู่ที่ 3 บ้านเหล่าขวัญ มี 2 ครุฑเรือน หมู่ที่ 4 บ้านเหล่าขวัญ มี 52 ครุฑเรือน หมู่ที่ 5 บ้านห้วยแก้ว มี 239 ครุฑเรือน หมู่ที่ 6 บ้านดงกระบาก มี 142 ครุฑเรือน หมู่ที่ 7 บ้านหนองมะคัง มี 133 ครุฑเรือน และหมู่ที่ 8 บ้านท่ากระดุม มี 105 ครุฑเรือน รวม 1,189 ครุฑเรือน และรวมประชากรทั้งสิ้น 4,422 คน แยกเป็นชาย 2,185 คน หญิง 2,237 คน รายได้ของประชาชนส่วนใหญ่ได้จากการทำนา และภายในตำบลห้วยแก้วมีผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อ ได้แก่ น้ำตาลสดที่ได้รับการยอมรับให้เป็น 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีการทำสวนเศรษฐกิจ

การทอผ้า ดอกไม้ประดิษฐ์ด้วยกระดาษสา ทำบายศรี ซึ่งจัดได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน

2.4 วัฒนธรรมประเพณี

งานประเพณีดั้งเดิมของชาวตำบลท้อแท้ที่ยังคงสืบทอดกันมาจนทุกวันนี้ ได้แก่ วันมาตุภูมิ 13 เมษายนของทุกปี จะมีการรตน้ำผู้สูงอายุทุก ๆ คนในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะร่วมกันจัดกิจกรรมนี้ขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าลูกหลานไม่ทอดทิ้ง บางคนไม่มีลูกหลานก็ถือว่าทุกคนในหมู่บ้านเป็นลูกเป็นหลาน ปฏิบัติกันมาเป็นเวลานาน

3. กระบวนการสร้างความรู้และการเรียนรู้ของชุมชน

กระบวนการที่ใช้ในการค้นหาสภาพปัญหาของชุมชนตำบลท้อแท้เป็นการเปิดเวทีประชาคมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และค้นหาปัญหาที่แท้จริงโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ร่วมในเวทีซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

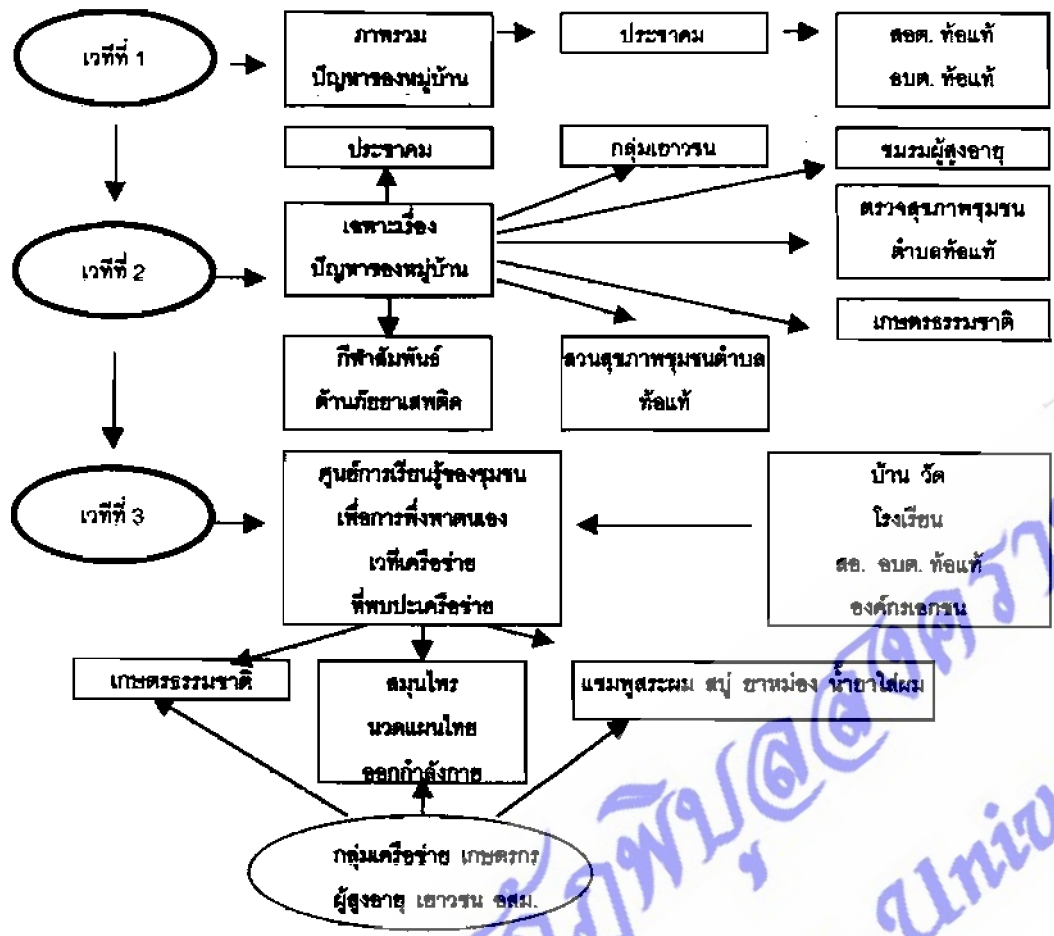
1. ค้นหาปัญหาโดยให้ผู้ร่วมประชุมเล่าเรื่องเหตุการณ์ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่ระดับจนครบทุกประเด็น (ด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน) ผู้ดำเนินการเป็นผู้กระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ผู้ดำเนินการต้องจับประเด็นที่ทุกคนแสดงความคิดเห็นเพื่อสรุปเป็นประเด็น

2. หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขแต่ละด้าน นำมาเสนอให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มแสดงความคิดเห็นต่อ

3. จัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกคนมีสิทธิให้คะแนนปัญหาที่ตัวเองเห็นว่าสำคัญ สมควรแก้ไขก่อน โดยให้ทุกคนมีคะแนนอยู่ในมือ 6 คะแนน โดยใช้ปากกาเคมีขีดลงคะแนนไว้ในช่องที่ต้องการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตามคะแนนที่กลุ่มคัดเลือก

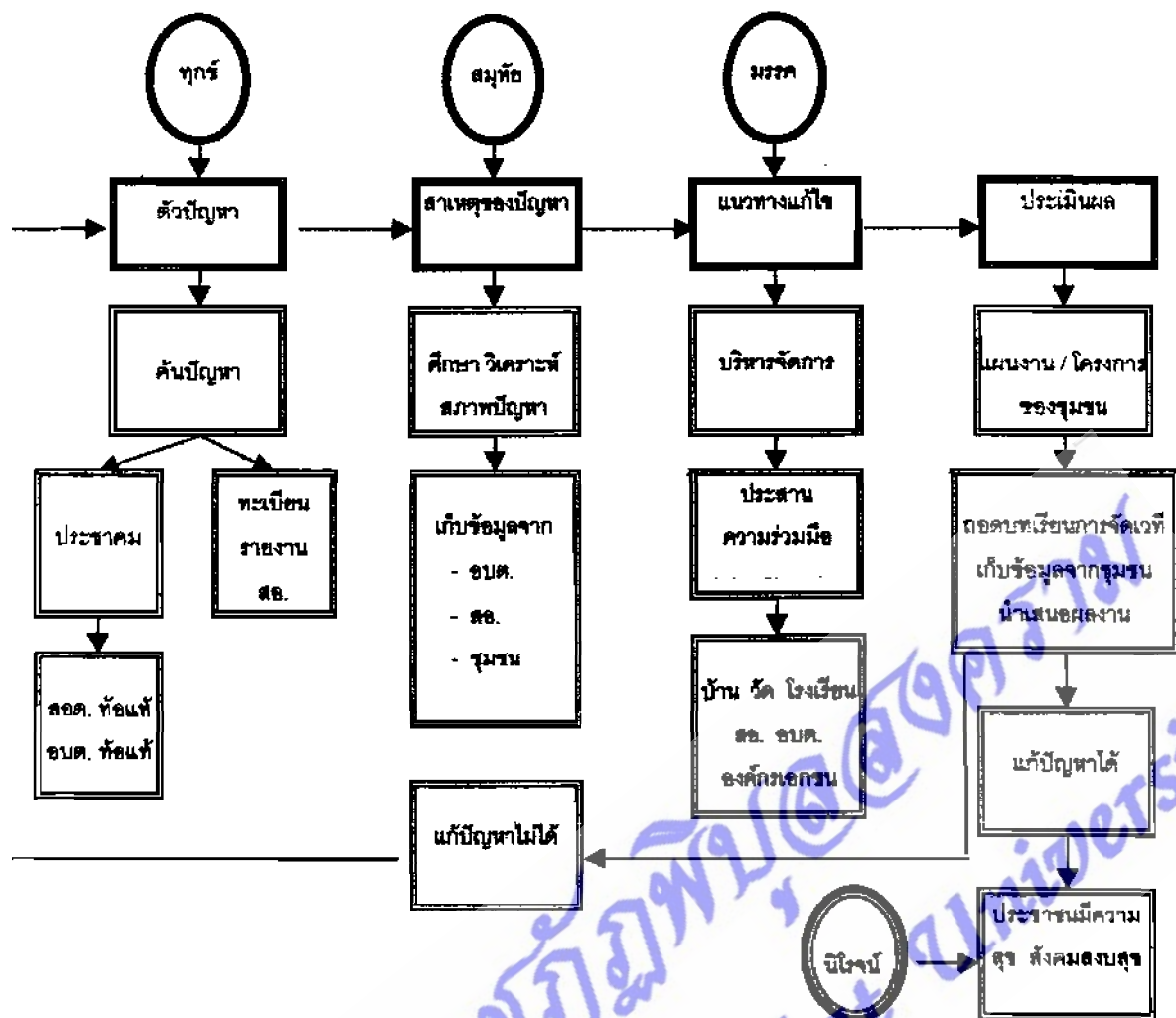
4. จำแนกปัญหาเพื่อดำเนินการ ได้แก่ ทำได้เอง ทำร่วมกันภาคีรัฐ และให้รัฐทำ

การดำเนินการจัดเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชนและการดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อระดมความคิดเห็นในเวทีทำให้รู้ถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิด ตามภาพที่ 2 และ 3

ภาพที่ 2 กรอบการดำเนินการจัดเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Pibulsongkram Rajabhat University

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน

จากสภาพปัญหาของชุมชนตำบลห้อยแห่ที่ได้จากการทำเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นที่เกิดขึ้นจะพบว่าปัญหาทั้งหลายได้เกิดขึ้นจริงกับชุมชนตำบลห้อยแห่ และถ้าจะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายอย่างจริงจัง และก็เป็นที่โชคดีของชุมชนนี้ที่ได้มีแนวทางการแก้ปัญหาที่ได้ทำกันอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการที่ชัดเจน ซึ่งผู้เขียนได้มีโอกาสลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้ชุมชนตำบลห้อยแห่ และพบว่าในพื้นที่นี้มีกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะของคนในชุมชนที่ควรนำมาถอดเป็นบทเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่น ๆ และได้พบว่าที่ตำบลห้อยแห่มีศูนย์ประสานงานการเรียนรู้ของชุมชนอยู่ที่สถานีอนามัยตำบลห้อยแห่ โดยมีนายศรายุทธ พูนพิน นักวิชาการสาธารณสุข 5 ทำหน้าที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะของคนในชุมชน จากการพูดคุยแบบเจาะลึกเข้าถึงข้อมูลที่หมอบุ้และคณะ

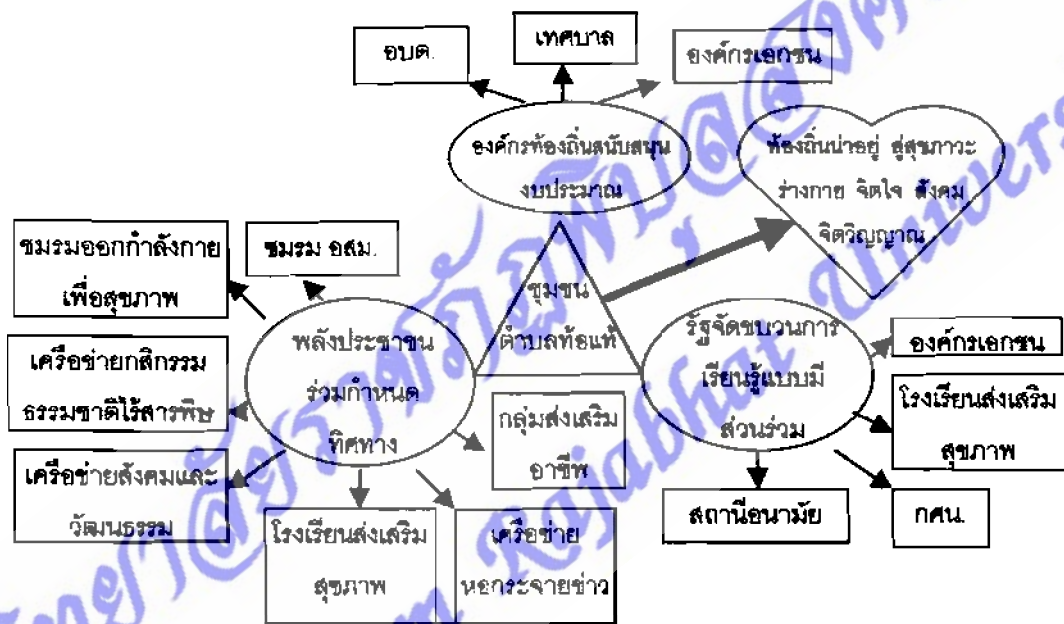
ผู้ร่วมงานได้ดำเนินการมาตลอดระยะเวลา 3 ปีเต็ม ทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในภาพรวมและเฉพาะพื้นที่ของชาวตำบลท้อแท้เป็นรูปธรรม ดังนั้นเพื่อให้เห็นภาพการทำงานที่มีหลักการที่ชัดเจนและเกิดผลอย่างต่อเนื่อง สามารถเกิดเครือข่ายเชื่อมโยงเป็นลูกโซ่ได้ และจากจุดเริ่มต้นนี้ทำให้ผู้ศึกษาได้รับข้อมูล ทั้งจากการศึกษาเอกสารและการพูดคุยกันเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มพบว่า ในศูนย์ประสานงานการเรียนรู้ของชุมชนแห่งนี้ได้มีการเก็บรวบรวมสิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้ศึกษาขอนำเสนอตั้งแต่จุดกำเนิดแนวคิดและจิตสำนึกของแกนนำที่ชาวบ้านท้อแท้ให้การยอมรับและเรียกกันอย่างคุ้นหูว่า “หมอตู”

คำถาม ทำไมหมอตูถึงได้มีความคิดที่มาจับงานด้านชุมชน ทั้ง ๆ ที่ตำแหน่งหน้าที่เป็นนักวิชาการสาธารณสุขประจำสถานีอนามัยตำบลท้อแท้

ตอบ “คนส่วนใหญ่มักจะตั้งคำถามนี้กับผมเสมอทุกครั้งที่ผมได้เข้าร่วมในกิจกรรมชุมชน จริง ๆ แล้วตำแหน่งงานของผมคือเป็นนักวิชาการสาธารณสุข ซึ่งจากความหมายก็คือเป็นเจ้าของที่ประจำสถานีอนามัยตำบลท้อแท้หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า หมอ จะต้องทำงานรับผิดชอบกับชาวบ้านที่เวลามีปัญหาเจ็บป่วยก็จะมาขอคำปรึกษา และทำการรักษา แต่หลายคนกลับมองว่าหมอตูทำไมทำงานสะเปะสะปะ นอกขอบข่ายหน้าที่ของตนเอง ซึ่งเป็นคำถามที่ผมได้รับฟังอยู่เสมอ แต่ก็ด้วยเหตุผลประการหนึ่งของผมที่เป็นแรงบันดาลใจให้มาจับงานนี้อย่างเต็มตัวก็ตรงที่ผมได้มีโอกาสเข้าร่วมเรียนรู้ถึงแนวทางในการพัฒนาชุมชนด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมที่เข้าเทคนิคให้เรามองตนเอง มองสังคมที่ตนอยู่ คือ วัดโบสถ์และในเมืองพิษณุโลก และนำช่วงเวลามาเป็นตัวกำหนดให้เราแต่ละคนเล่าเรื่องราวในอดีตที่ผ่านมา 10 ปีที่แล้วเราเห็นอะไรเกิดขึ้นในช่วงนั้นบ้าง ปัจจุบันนี้เราเห็นอะไร แล้วคิดว่าในอนาคตจะเกิดอะไรขึ้น ไม่น่าเชื่อเลยว่าผมได้เรียนรู้ว่าแนวคิดอย่างนี้มันทำให้ผมมองเห็นสรรพสิ่งโดยพลัน เห็นว่าอะไรจะเกิดขึ้นภายในชุมชนของเราในอนาคต เมื่อความคิดเหล่านี้ไหลล้นอยู่ในหัวเหมือนเปิดสวิทช์ไฟปั๊บก็ไล่ความมืดสลัวออกไป เมื่อได้ลองทบทวนแนวคิดนี้บ่อยเข้าก็กลับชนลุกขึ้นมา เพราะพบว่าวิกฤตกำลังเข้ามาเยี่ยมเยียนตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมของเราอยู่ตลอดเวลา แล้วทำให้ผมต้องตกที่นั่งลำบากว่าจะนำเรื่องราวเหล่านี้ไปเล่าให้ชุมชนฟังอย่างไรดี แล้วเขาจะเชื่อเราไหม หลายวันเข้าก็ได้คำตอบกับตัวเองว่าอยากจะช่วยเหลือสังคมที่เราอยู่บ้าง โดยลองนำแนวคิดที่เราได้รับมาถ่ายทอดให้ชุมชนได้ลองทำดูบ้าง จะเกิดอะไรขึ้นกับพวกเขาหรือไม่ อย่างน้อย ๆ ก็ดีกว่าไม่ทำอะไรเสียเลย และ

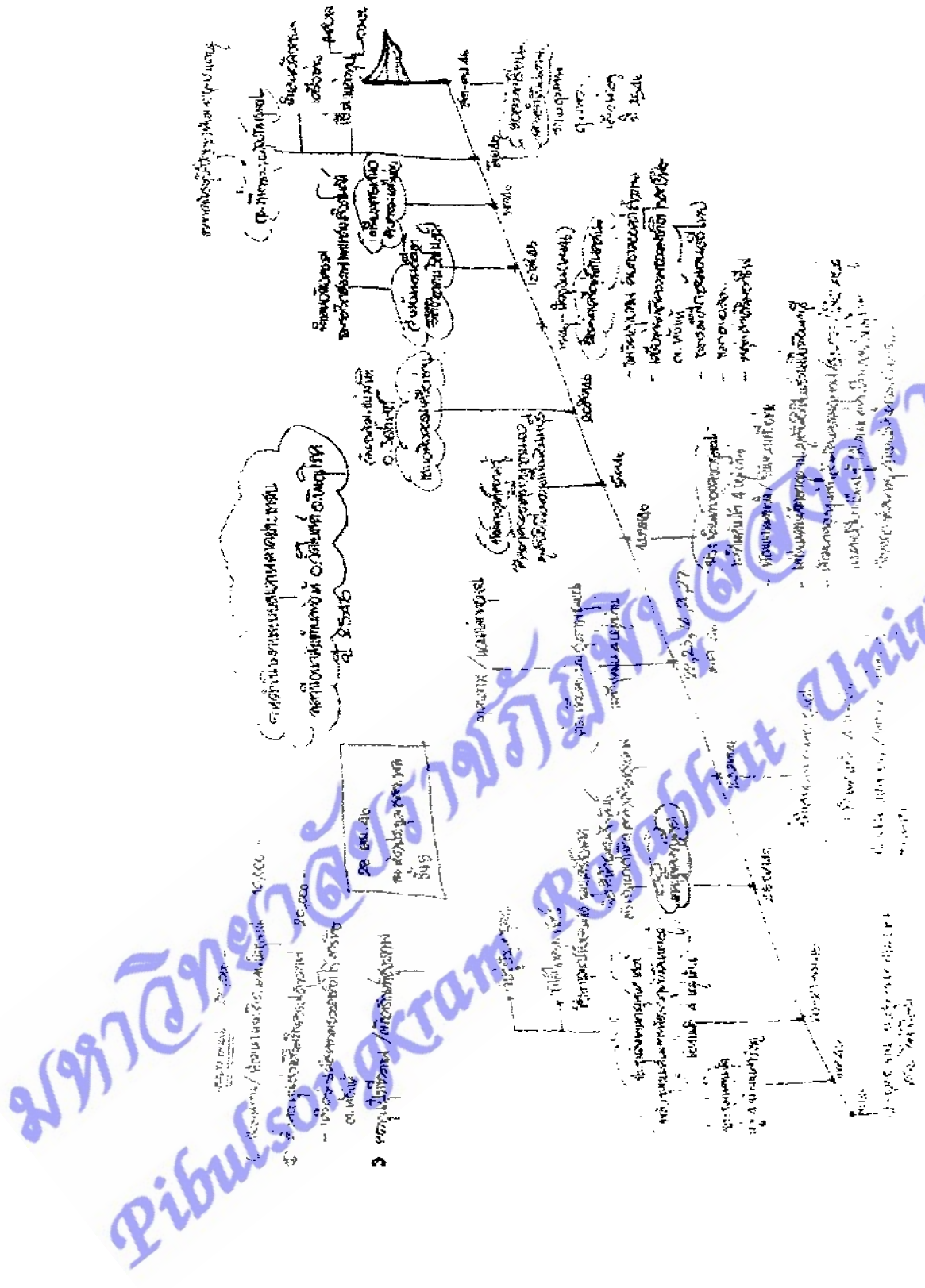
จากภาพที่เราเห็นว่าเป็นภาวะที่น่าวิตกในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งจะมาเชื่อมโยงถึงสุขภาวะของคนในตำบลต่อแท้จึงทำให้ต้องลงมาจับงานนี้อย่างเต็มตัว”

สิ่งหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดการเป็นชุมชนน่าอยู่ สุขภาวะทั้งร่างกาย ink สังคม และจิตวิญญาณได้ก่อเกิดมาจากการรวมพลังของประชาชนที่มีแกนนำที่เข้มแข็งในการที่จะทำให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมกันกำหนดทิศทางจนได้แผนและวิธีการปฏิบัติอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ดังจะเห็นได้จากกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์พลังชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นน่าอยู่ของตำบลต่อแท้ที่จัดได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่ควรนำมาเป็นบทเรียนซึ่งในแต่ละกิจกรรมได้ยึดถือกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นจากทุกภาคส่วนในชุมชนของชุมชนตำบลต่อแท้ให้ใช้เป็นแนวปฏิบัติ โดยจำแนกเป็นกิจกรรมที่จะส่งผลต่อการเป็นท้องถิ่นน่าอยู่สุขภาวะที่คนในชุมชนมีความสุขทั้งกายและใจดังแผนภาพที่ 4

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์พลังชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นน่าอยู่

จากกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์พลังชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นน่าอยู่ของตำบลต่อแท้ที่ได้กำหนดขึ้นและนำไปสู่การกำหนดเป็นเส้นทางการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย คือ ตำบลต่อแท้เป็นชุมชนสุขภาวะที่น่าอยู่ดังจะเห็นได้จากแผนภาพที่ 5

ภาพที่ 5 เส้นทางการค้าเมืองบางสุทธานครตามตำบลต่อที่

การดำเนินงานตามเส้นทางที่กำหนดขึ้นย่อมเป็นการมองอนาคตที่เปรียบเสมือนการสร้างสะพานเชื่อมจากปัจจุบันสู่อนาคตที่ชัดเจน ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์หมอตู่ถึงแนวทางการขับเคลื่อนที่ได้แปลงออกมาเป็นโครงการและกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนเพื่อแสดงให้เห็นถึงพลังชุมชนสร้างชุมชนมาอยู่สู่สุขภาพะ ได้ดังนี้

ผู้ศึกษา การขับเคลื่อนพลังชุมชนมีวิธีการในการดำเนินการอย่างไร

หมอตู่ “กระบวนการของเรามุ่งเน้นกระบวนการให้ทันโลกทันสังคม จึงจัดให้มีเวทีประชาคมและมีประเด็นที่ได้พูดคุยกันเกี่ยวกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และพบว่าปัญหาอันดับ 1 คือ การใช้สารเคมี หลังจากทีชุมชนรับรู้ปัญหาร่วมกันแล้วจึงเกิดเป็นพลังทางปัญญาที่จะร่วมมือกันแก้ปัญหาโดยเริ่มจากการจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อเป็นตัวนำร่องเพื่อต้องการให้กีฬาเป็นสื่อการสร้างความสัมพันธ์และนำเข้าสู่การด้านยาเสพติดที่ให้นักเรียนเขียนเล่าถึงการต่อต้านยาเสพติด โดยให้ปรึกษาพ่อแม่ช่วยแนะนำวิธีการเขียนเล่าถึงอันตรายที่ผู้เสพจะได้รับ จึงเป็นการให้พ่อแม่ของเด็กได้มีส่วนร่วม สำหรับรูปแบบของกีฬาเป็นการขับเคลื่อนประเด็นเช่น มีการขี่จักรยานไปในหมู่บ้าน ไปตลาดเพื่อรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เป็นการเข้าถึงชุมชนได้ดี และช่วงที่มีการพูดคุยถึงเรื่องเมืองน่าอยู่ก็เกิดแนวคิดเรื่องเกษตรธรรมชาติ ครั้งแรก อบต. มีงบประมาณซื้อถังขยะ แต่เมื่อได้มาร่วมกันพิจารณาแล้วคิดว่าคงทำอะไรได้ไม่มาก จึงเสาะงบประมาณที่มีอยู่มาจัดทำกระบวนการเรียนรู้ด้วยการปลูกจิตสำนึก กำหนดให้ชาวบ้านเข้าร่วมหมู่บ้านละ 10 คน และมีการพาไปดูงานที่วัดโบสถ์ บ้านยาง ไปดูสูงสม ทำเกษตรแบบธรรมชาติ ปรากฏว่าได้ผล มีคนกลับไปทำ หลังจากจัดกิจกรรมมีเงินเหลือ 1,500 บาท ก็เอามาจัดนิทรรศการ โดยสูงสมมีความรู้เรื่องปุ๋ยธรรมชาติ สูงสมเขามีจิตใจสาธารณะเป็น อสม. เก่งเรื่องการพูด เป็นนักเทศเก่า จึงได้สูงสมแก่งทำแต่ไม่แก่งพูด และได้สูงสมแก่งพูดแต่ไม่แก่งทำช่วยกันผลักดันกิจกรรมและทำการประชาสัมพันธ์ และยังมีการใช้เทคนิคการจัดรายการเสียงตามสาย แต่ได้ผลน้อยเพราะชาวบ้านมักไม่ออก จึงแก้ปัญหาด้วยการนำเอาผู้รู้มาร่วม บุคคลตัวอย่างมาออกรายการโดยมีผม หมอตู่ เป็นผู้ดำเนินรายการ พร้อมทั้งจัดนิทรรศการประกอบ และพบว่าสื่อที่ใช้เป็นเวทีกระเพื่อมสังคมเริ่มได้ผลขึ้นเรื่อย ๆ และช่วงปี พ.ศ. 2546 ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการขับเคลื่อน พ.ร.บ. สุขภาพ โดยใช้นัก 3 ประสาน ผมจึงนำมาปรับเป็นของชุมชนไม่ใช้ พ.ร.บ. แต่ปรับเป็นเมืองน่าอยู่ จะเสี่ยงคำว่าสุขภาพเพราะเกรงว่าชาวบ้านจะไม่ร่วม การทำทำหังตำบล แต่ใช้ 4 หมู่บ้านนำร่องก่อนโดยให้แกนนำมาเรียนรู้ มีภาคีรัฐ (หมอตู่) พลังภาคประชาชน (เครือข่ายเกษตร) สมาคมสังคมวัฒนธรรม ครู อบต. มีการไปดูงานที่ชุมชนศาลือโคก

จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเปิดโลกทัศน์แสวงหาทางออกให้กับชุมชน และยังเป็นการพัฒนา เครือข่ายให้แน่น แล้วจึงระเบิดไฟล้นนำสิ่งที่เราพัฒนามาแล้วให้คนในชุมชนดู สิ่งก็ตามมา เกิดเครือข่ายชีวิตสาธารณะน่าอยู่ ครั้งแรกจะใช้ชื่อว่าตลาดนัดภูมิปัญญาผู้วิกฤตชุมชน แต่เมื่อพูดกันไปพูดกันมาจนได้ชื่อใหม่ว่า "สืบสานประเพณี ของวัดโบสถ์ ตลาดโดนด หวาน ข้าวสารปลอดภัย" มีการทำเครือข่ายออกกำลังกาย ชมรมรักสุขภาพ 3 หมู่บ้าน จนขยายผลไปสู่ระดับอำเภอ ชมรมญาติระอา เป็นกลุ่มที่ชอบกินเหล้า แต่มีกิจกรรม เล่นดนตรี รับบริจาคเงินช่วยเหลือเด็กที่ยากจน ซึ่งเมื่อในชุมชนมีการพัฒนาเป็น เครือข่ายที่เข้มแข็ง ผมจึงคิดอยากที่จะทำบทบาทเป็นคนกลางในการนำเอาสิ่งดี ๆ ที่ได้ ทำมาผ่านสื่อเสียงตามสาย เพื่อเชื่อมให้คนวัดโบสถ์ได้รับรู้ร่วมกัน ซึ่งนับว่าได้ผล เป็นที่น่าพอใจ เพราะเมื่อคนในชุมชนรับรู้และเข้าใจก็อยากเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนทำ

ทุกปีที่ตำบลห้อยเท้ามีเวทีให้ทุกส่วนมารวมกันโดยใช้กีฬาชุมชนสัมพันธ์ด้าน ยาเสพติดเพื่อสุขภาพเป็นสื่อในการรวมเครือข่ายและทุกฝ่ายก็จะมารวมกัน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสังสรรค์ไปในตัว ซึ่งกระบวนการที่ทำทั้งหมดย่อมจะเป็นปัจจัย ที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นท้องถิ่นน่าอยู่ ผู้คนเป็นสุขได้"

4. โครงการและกิจกรรมพลังชุมชนสร้างท้องถิ่นน่าอยู่

จากแผนภาพการเชื่อมต่อทุกส่วนของชุมชนทำให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยมุ่งสนองต่อความตั้งใจที่ต้องการจะเห็นชุมชนตำบลห้อยเท้าเป็นท้องถิ่นน่าอยู่ สุขภาพะทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ดังนั้นในส่วนนี้ผู้ศึกษาจึงขอ นำเสนอให้เห็นถึงรายละเอียดในแต่ละโครงการและกิจกรรมที่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้าง ความสำเร็จของชุมชนตำบลห้อยเท้าดังนี้

4.1 โครงการกีฬาสัมพันธ์ด้านยาเสพติด "เหล่าขวัญเกมส์"

ปี พ.ศ. 2543 ณ สถานีนามัยตำบลห้อยเท้า

การเตรียมการ

ได้มีการประชุมคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขตำบล ห้อยเท้า ผู้นำหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ภูมิปัญญาท้องถิ่นการละเล่น มังคละ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาในการจัดงาน และได้ ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานและร่วมงานได้แก่ โรงเรียนในเขต รับผิดชอบของตำบลห้อยเท้า 4 โรงเรียน เทศบาลตำบลวัดโบสถ์ โรงพยาบาลวัดโบสถ์

คณะกรรมการฝ่ายเจ้าหน้าที่ จากสถานีอนามัยตำบลบ้านยาง บ้านน้ำคบ ตำบลหินลาด บ้านท่าขอนเบน บ้านห้อยแห้ว ตำบลท่างาม

การดำเนินการ

การดำเนินการได้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วนได้แก่

1. จัดบอร์ดนิทรรศการ สัปดาห์รณรงค์ส่งเสริมการออกกำลังกายและต้านภัยยาเสพติด
2. เปิดงานสัปดาห์รณรงค์ส่งเสริมการออกกำลังกายและต้านภัยยาเสพติด โดยมีการจัดกิจกรรม 4 กิจกรรมได้แก่

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมตอบปัญหาชิงรางวัลเรื่องยาเสพติด สุนัขบุญดี แห่งชาติ 10 ประการ ประโยชน์ของการออกกำลังกาย และโรคไข้เลือดออก มีโรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมตอบปัญหา 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดเหล่าขวัญ และโรงเรียนวัดทองแห้ว แบ่งการตอบปัญหาเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทตัวแทนของโรงเรียน แบ่งการแข่งขันเป็น 2 ระดับ คือ ประถม ปลาย และมัธยมต้น
2. ประเภทฟรีสไตล์ ทุกคนมีสิทธิ์ตอบคำถาม โดยใช้ลูกบอลส่งต่อแล้ว เปิดเพลง เพลงหยุดแล้วลูกบอลอยู่ที่ใครคนนั้นก็มีสิทธิ์ตอบปัญหา

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมเดินรณรงค์ด้านภัยยาเสพติดในชุมชน หมู่ 2 บ้านท่าช้าง โดยชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลห้อยแห้ว คณะครูนักเรียนโรงเรียนวัดเหล่าขวัญ คณะเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลห้อยแห้ว ภูมิปัญญาท้องถิ่นการเล่นม้งคละ และประชาชนจำนวน 200 คน โดยมีประธานเปิดงานคือ ตัวแทนนายกเทศมนตรีตำบลวัดโบสถ์

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมสาธิตการออกกำลังกายด้วยท่อนไม้แบบบ้านบุญมี จากชมรมผู้สูงอายุตำบลวัดโบสถ์

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการแข่งขันกีฬาสัมพันธ์ด้านภัยยาเสพติด “เหล่าขวัญ” ระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบ 4 หมู่ และทีมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ

ข้อดี

1. ได้รับการตอบรับจากชุมชนเป็นอย่างดี
2. ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดีในการสนับสนุน
3. ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลท้อแท้มีการเรียนรู้ และแบ่งความรับผิดชอบกันได้ดี

ข้อเสีย

การจัดเตรียมงานมีเวลาไม่มากประมาณ 2 สัปดาห์ ทำให้การประสานงานในโรงเรียน 4 โรงเรียนในตำบลท้อแท้ทำไม่ได้ดีพอ มีโรงเรียนเข้าร่วมการแข่งขันตอบปัญหาชิงรางวัล เพียง 2 โรงเรียน

ข้อเสนอแนะจากชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลท้อแท้

จัดการแข่งขันเชื่อมความสัมพันธ์ให้กว้างขึ้น โดยเชิญหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมการแข่งขัน อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรอำเภอวัดโบสถ์ ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลอื่น ๆ

4.2 โครงการสวนสุขภาพชุมชนตำบลท้อแท้

อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ปีงบประมาณ 2544

ความเป็นมาของโครงการ

เกิดจากการทำประชาคมของสถานีอนามัยตำบลท้อแท้ และองค์การบริหารส่วนตำบลท้อแท้ ทำให้ได้แนวทางการดำเนินงานและผลการดำเนินงานดังนี้

แนวทางการดำเนินงาน

1. ศึกษาพื้นที่ก่อนการดำเนินงาน
2. จัดทำผังสวนสุขภาพชุมชน โดยการระดมความคิดเห็นในกลุ่มอาสาสมัครเยาวชนและชมรมผู้สูงอายุ โดยให้ชุมชนแต่ละหมู่บ้านออกแบบสวนสุขภาพในฝัน
3. กำหนดรูปแบบโดยนำความคิดเห็นของชุมชนมารวมกันวาดเป็นแบบแปลนของสวนสุขภาพชุมชน ได้แก่ การจัดสวนหย่อม การรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพรในท้องถิ่น รูปแบบของการออกกำลังกาย ที่ตั้งของหอกระจายข่าว สถานที่จัดทำป้ายชื่อสวนสุขภาพ
4. ติดตามประสานงานเจ้าของพื้นที่ให้ใช้สถานที่ดำเนินการจัดทำสวนสุขภาพโดยอาสาสมัคร
5. ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่

6. ระดมทุนเพิ่มเติมจากชุมชน โดยออกบัตรทองเพื่อขอรับบริจาคชุมชน จำนวน 1 งวด บัตร 1,000 ใบ

7. เปิดรับของบริจาคของชุมชน เช่น ต้นหมากเหลือง เต่าร้าง จำนวน 20 ต้น ม้านั่งจำนวน 1 ชุด

8. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อจัดทำขุ้มดอกเห็ด โดยได้รับบริจาคต้นยูคาลิปตัสจากอาสาสมัคร หมู่ 3 เหล่าขวัญ รถบรรทุกจากหมู่ 7 บ้านหนองมะคัง ไม้ไผ่ เพื่อทำโครงขุ้มดอกเห็ดจากเจ้าหน้าที่

9. ดำเนินการจัดทำขุ้มดอกเห็ด จำนวน 3 ขุ้มพร้อมม้านั่ง โดยกลุ่มอาสาสมัครและผู้สูงอายุ จำนวน 3 วัน

สรุปผลการดำเนินการช่วง 1 (กุมภาพันธ์ – กันยายน 2544)

1. โครงการสร้างสวนสุขภาพ

- มีการดำเนินการปรับปรุงพื้นที่แบ่งพื้นที่การใช้สอยเป็นถนน ทางเดิน สวนหย่อม สวนสมุนไพร จำนวน 2 ครั้ง

- ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ หมากเหลือง หมากหวด เฟื่องฟ้า และสมุนไพร บางส่วน จำนวน 30 ต้น

- ทำขุ้มดอกเห็ดพร้อมม้านั่งจำนวน 3 ขุ้ม จำนวน 3 วัน

- ถนนทางเดินในสวนสุขภาพดินลูกรัง จำนวน 3 ไร่

2. งบประมาณที่ใช้

- สาธารณสุขมูลฐาน 4 หมู่บ้าน จำนวนเงิน 4,000 บาท

- ระดมทุนจากชุมชนโดยออกบัตรทอง 1

งวด 1,000 ใบ จำนวนเงิน 12,500 บาท

- ขอสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วน

ตำบลท้อแท้ จำนวนเงิน 9,000 บาท

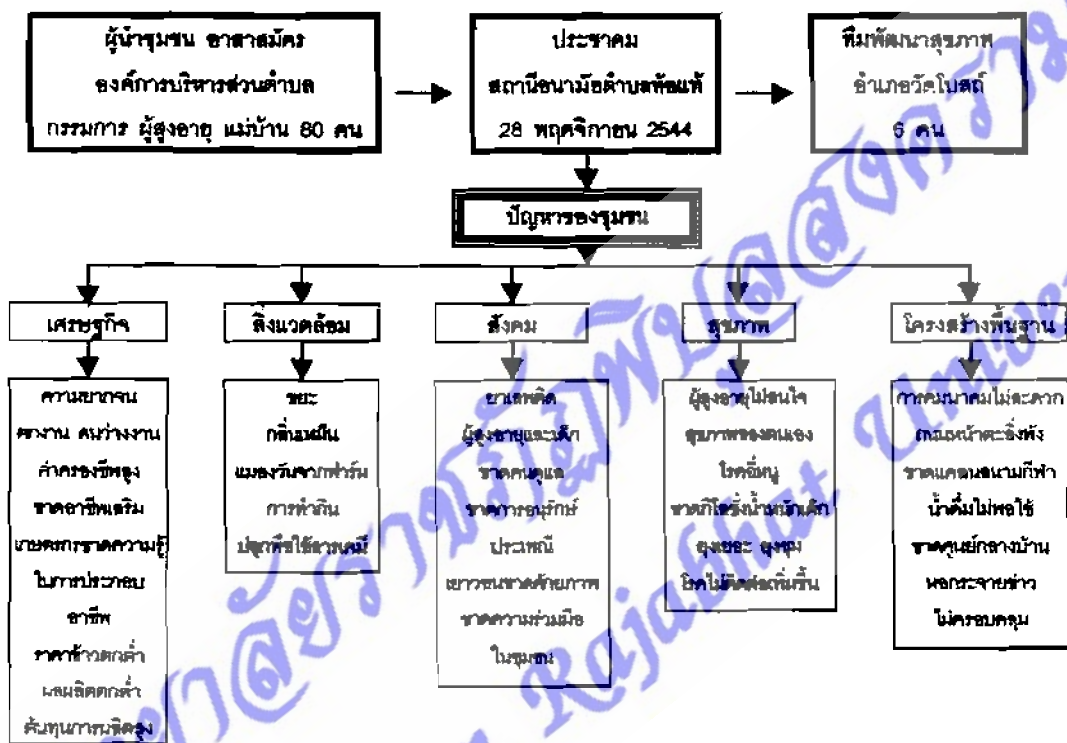
- ได้รับการสนับสนุนในปีงบประมาณ

2544

- ฐานออกกำลังกาย

- อุปกรณ์สนามเด็กเล่น

ในวันนั้นเป็นแกนนำของหมู่บ้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มแม่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุ กรรมการหมู่บ้าน จำนวน 80 คน ในเขตรับผิดชอบของสถานีอนามัยตำบลห่อแท้ 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ 2 บ้านท่าช้าง หมู่ 3, 4 บ้านเหล่าขวัญ หมู่ 7 บ้านหนองมะคัง โดยเปิดประเด็นรับฟังความคิดเห็น 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม พบว่าปัญหาของชุมชนปัญหาที่มาอันดับ 1 คือ ด้านเศรษฐกิจและปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังจะแสดงให้เห็นได้จากแผนภาพที่ 5 ดังนี้

ภาพที่ 6 ผลการดำเนินการประชาคม ณ วัดเหล่าขวัญ ตำบลห่อแท้

1. ราคาข้าวตกต่ำ
2. ต้นทุนการผลิตสูง ปุ๋ย และสารเคมีปราบศัตรูพืชมีราคาแพง
3. การทำกินปลูกพืชใช้สารเคมีมาก
4. กลิ่นเหม็นจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์ หมู ไก่ และแมลงวันมีจำนวนมาก

ซึ่งสอดคล้องกับการจัดทำประชาคมหมู่บ้าน โดยองค์การบริหารส่วนตำบล
ห้วยไคร้ในเดือนธันวาคม 2543 ณ ศาลากลางบ้านแต่ละหมู่บ้าน โดยเชิญแกนนำหมู่บ้าน
และประชาชนเข้าร่วมระดมความคิดเห็น

นั่นก็คือปัญหาที่มาอันดับ 1 ได้แก่ปัญหาด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับปากท้อง คือ
ข้าวราคาตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ปุ๋ยและสารเคมีปราบศัตรูพืชมีราคาแพง การทำกิน
ปลูกพืชใช้สารเคมีมาก

ประมาณต้น ๆ เดือนกุมภาพันธ์ 2544 หมออยู่ได้รับเชิญเข้าร่วมกระบวนการ
เมืองน่าอยู่ในนามของตำบลน้ำร้อง ซึ่งมีสถานีนามัย 2 แห่ง คือ สถานีนามัยตำบล
ห้วยไคร้ สถานีนามัยบ้านห้วยไคร้ และองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไคร้ ซึ่งจัดโดย
ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 9 พิษณุโลก ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก
โดยมีสาระสำคัญของการจัดประชุมว่า จะทำอย่างไรให้ชุมชนน่าอยู่ โดยจัดสิ่งแวดล้อม
ของชุมชนให้น่าอยู่ น่าอาศัย ประชาชนพึงพอใจ มีงบประมาณให้จำนวน 20,000 บาท
เพื่อนำเงินนี้ไปต่อกับทุนในชุมชนที่มีอยู่ การประชุมกลุ่มตำบลน้ำร้องในวันนั้นแต่เดิมทาง
องค์การบริหารส่วนตำบลอยากทำโครงการเรื่องการจัดการขยะ โดยซื้อถังขยะและจัดหา
รถเก็บขยะแต่ก็ด้วยเงินน้อยนิดอย่างนั้นจึงทำไม่ได้ในวันนั้น หมออยู่ได้ช่องทางที่จะ
ประสานกิจกรรมในการแก้ปัญหาเรื่องปากท้องจากการฟังความคิดเห็นของประชาชน
ในด้านการเกษตร โดยใช้ประเด็นการลดต้นทุนการผลิต และการรักษาสิ่งแวดล้อม
ที่ประชุมจึงมีความคิดร่วมกันดำเนินการในการแก้ไขปัญหาปากท้อง โดยจัดเวทีเสริมสร้าง
ศักยภาพชุมชนเรื่อง เกษตรธรรมชาติกับการรักษาสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 26 - 27
มีนาคม 2544 ณ สถานีนามัยตำบลห้วยไคร้ โดยสถานีนามัยตำบลห้วยไคร้ร่วมกับ
สถานีนามัยบ้านห้วยไคร้ และองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไคร้ โดยมีการสนับสนุน
งบประมาณจากศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 9 พิษณุโลก ได้รับการสนับสนุนวิทยากรจาก
สถาบันพัฒนาสีกะกอกอินโดจีน คณะครูจากโรงเรียนวัดเหล่าขวัญ บ้านหนองมะคัง
จัดเสนาสน์ เกษตรตำบลห้วยไคร้ และกลุ่มปุ๋ยหมักน้ำหมักชีวภาพบ้านน้ำคอบ โดยเชิญ
เกษตรกรในพื้นที่จำนวน 80 คน มาจากหมู่บ้านละ 10 คน จำนวน 8 หมู่บ้าน
ในตำบลห้วยไคร้เข้าร่วม

การดำเนินงานได้มีการแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 กิจกรรม ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมวิเคราะห์เกษตรทางเลือก การทำแบบใช้สารเคมีหรือ
แบบธรรมชาติโดยสถาบันพัฒนาสีกะกอกอินโดจีน ได้ข้อสรุปความคิดเห็นของผู้เข้าร่วม
สัมมนาดังนี้

การทำเกษตรแบบใช้สารเคมี

ข้อดี

- พืช เจริญดี เติบโต ผลผลิตสูง โตเร็ว พืชรสชาติดี
- ผู้ใช้ ง่าย รวดเร็ว ประหยัดเวลา ใช้ง่าย

ข้อเสีย

- สิ่งแวดล้อม ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นอันตรายต่อสัตว์ ทำให้ปลาตาย
- ผู้ใช้ เป็นอันตราย ทำให้เกิดการแพ้ยา ทำลายวิถีชีวิต
- เศรษฐกิจ ตลาดนอกเริ่มไม่ต้องการ ต้นทุนการผลิตสูง ปุ๋ยราคาแพง

ต้องใช้ปุ๋ยเพิ่มขึ้นทุกปี

- ดิน ทำให้ดินเสีย ดินจึงมีสภาพเป็นกรดและแน่น

การทำเกษตรแบบธรรมชาติ

ข้อดี

- สิ่งแวดล้อม ไม่เป็นพิษ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ปรับสภาพดิน
- ผู้ใช้ ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- เศรษฐกิจ ต้นทุนการผลิตต่ำ กำไรสูง ลงทุนน้อย

ข้อเสีย

- พืช เจริญเติบโตเห็นผลช้า
- ผู้ใช้ ไม่คุ้นเคย ไม่รู้วิธีทำ

บทสรุป ผู้เข้าร่วมสัมมนาต้องเป็นผู้เลือกเองว่าจะใช้สารเคมีเห็นผลเร็ว แต่ ต้นทุนการผลิตสูง เป็นอันตรายต่อสุขภาพและทำลายสิ่งแวดล้อม หรือจะใช้แบบ ธรรมชาติเห็นผลช้า แต่ลดต้นทุนการผลิต ปลอดภัยต่อสุขภาพ และรักษาสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการศึกษาจากการลงมือปฏิบัติจริง โดยคณะครูจาก โรงเรียนวัดเสนาสน์ วัดเหล้าขวัญ บ้านหนองมะคัง

- การทำปุ๋ยแห้ง (โบกาฉี) จากวัสดุ แกลบ ชี้ไก่ รำข้าว EM และกาก น้ำตาล
- การทำปุ๋ยคอกหมัก จากวัสดุ แกลบดำ ชี้ควาย รำข้าว EM และกาก น้ำตาล
- การทำฮอร์โมนพืช จากวัสดุ กลัวย พักทอง มะละกอ EM และกาก น้ำตาล

- การทำสารขี้ปลไ้แมลง ยอดผักแต่้เข้าตุ้ก่อนตุ้วันขึ้น จากผู้เข้าร่วมสัมมนา คนละ 1 ตุ้ สะเดา ตุ้ไ้ร้หอม บอระเพ็ด ใบยาสูบ

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมการศึกษาดูงานเครือข่ายต้นแบบกลุ่มปุ้หมักน้ำหมักชีวภาพ บ้านน้ำคบ โดย คุณบุญส่ง สุตใจ

สรุปบทเรียน แต่้ละหมูบ้านที่เข้าร่วมสัมมนาต่างสัญญากันว่าแต่้ละคนจะนำวิธีการเรียนรู้ร่วมกันไปดำเนินการใช้เองก่อน เพื่อให้เกิดความมั่นใจและจะบอกต่อเพื่อนบ้าน และจะนำประสบการณ์ที่ไปทำจริงในชุมชนมาเล่าสู่กันฟังอีกคร้้งในเดือนกรกฎาคม 2544

สรุปผลการดำเนินงาน หลังจากจบการฝึกอบรม

1. ขยายผลการดำเนินงาน เชื่อมต่อไปยังเวทีต่าง ๆ

โครงการตรวจสอบสุขภาพชุมชนตำบลห้อยแท้ 8 มิถุนายน 2544

โครงการอบรมแม่บ้านสุขภาพโภชนาการ 25 กรกฎาคม 2544

ประชาคมโรคนี้้หนู และจัดตั้งกองทุนรองเท้านี้้หนู 7 สิงหาคม 2544

2. จัดตั้งเป็นกลุ่ม เกษตรกรรวมชาติปลอดสารพิษ ตำบลห้อยแท้ เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 โดยมีคณะกรรมการ 15 คน สมาชิกผู้ร่วมก่อตั้ง 50 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ประสานงานกลุ่ม

3. เชื่อมเครือข่าย กลุ่มเกษตรกรรวมชาติปลอดสารพิษอำเภอวัดโบสถ์ โดยมีสมาชิกประกอบด้วย

- กลุ่มเกษตรกรวัดโบสถ์
- กลุ่มเกษตรกรเขาไร่ศรีราชา
- กลุ่มเกษตรกรหินลาด
- กลุ่มเกษตรกรตำบลห้อยแท้

โดยมีหน่วยงานให้การสนับสนุนดังนี้

- ศูนย์วิจัยพืชไร่ เขต 2 แนะนำวิธีการปลูกแบบปลอดสารพิษ งบประมาณการผลิตภัณฑ์ และแนะนำการประสานตลาด และสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายเกษตรกรระดับจังหวัดพิษณุโลก

- พาณิชจังหวัดพิษณุโลกสนับสนุนแผงขายผักปลอดสารพิษ ตลาดเทศบาลวัดโบสถ์ 1 แผง แนะนำการตลาด และตลาดในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ เลมอนฟาร์ม ซูเปอร์ มาเก็ตปั้มน้ำมันปตท. หน้าศูนย์ขนส่งพิษณุโลก

- เกษตรอำเภอวัดโบสถ์ แนะนำแหล่งจัดซื้อวัสดุ และวิชาการทำเกษตร
ปลอดภัย

- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอวัดโบสถ์เป็นฝ่ายตรวจรับรองคุณภาพ
ความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์

- โรงพยาบาลวัดโบสถ์ รับซื้อผลิตภัณฑ์ปลอดภัยไปใช้ในโรงครัว
เพื่อประกอบอาหารให้ผู้ป่วย

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

1. การทำหลักฐานการเบิกจ่ายเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลห่อแท้ไปยัง
ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 9 ลำปาง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลห่อแท้มีงาน
ถ่ายโอนภารกิจเข้ามาหลายโครงการ

2. เกษตรกรผู้มีปัญหาการใช้สารเคมีในกลุ่มเสี่ยงไม่เข้าร่วมอบรมเพิ่มพูน
ศักยภาพเพราะไม่ตระหนักและเห็นความสำคัญ

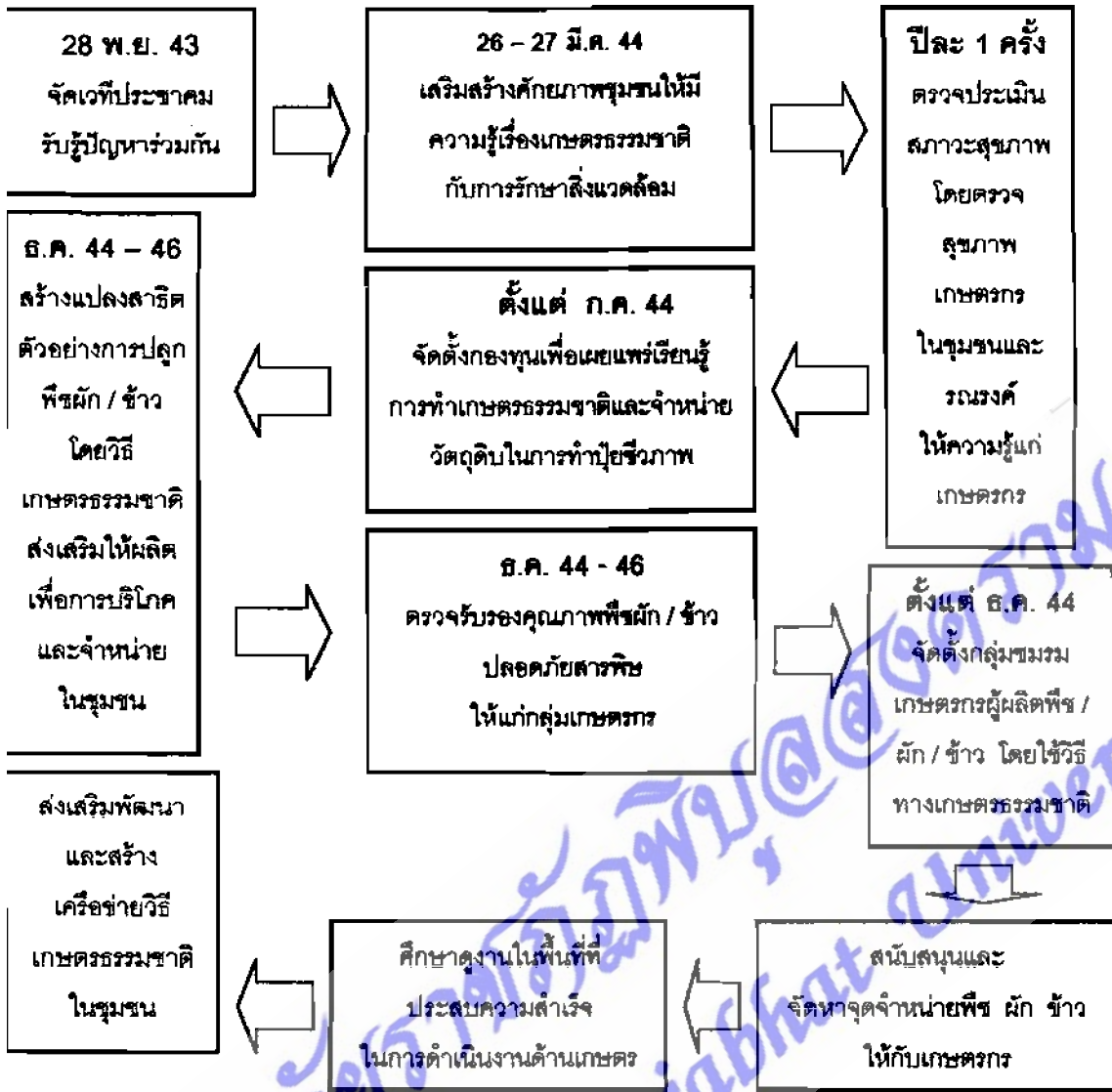
3. ความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรมมีประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ ของ
ผู้เข้ารับการอบรมอื่นเนื่องมาจากผู้เข้ารับการอบรม บางส่วนถูกขอร้องให้เข้าร่วมการ
อบรมโดยไม่ได้สมัครใจ

4. รูปแบบของผลิตภัณฑ์คือมีการปรับปรุงให้ใช้ได้ง่ายและมีคุณภาพ

จากกิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรในวันนั้นจนถึงปัจจุบันนี้ (ปี 2544 - 2547)
จึงเกิดเป็นเครือข่ายเล็ก ๆ ชื่อว่า เครือข่ายเกษตรธรรมชาติตำบลห่อแท้ ตั้งขึ้นมาโดยมี
วัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกษตรกรหันมาให้ความสนใจในการ
ปลูกพืชผัก ผลไม้ h a ในแปลงของตนเอง โดยมีเส้นทางการพัฒนาจนมาเป็นเครือข่าย
ดังนี้

ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

21

ภาพที่ 7 เส้นทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรมชาติตำบลห่อแห่

คณะทำงาน ที่เป็นแกนหลัก เครือข่ายเกษตรกรรมชาติตำบลห่อแห่ ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 5 คน ดังนี้

1. นายยวน บวบดี	32/1 หมู่ 2 ต.ห่อแห่	อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก	ประธานเครือข่าย
2. นายศรายุทธ พูนพิน	110/1 หมู่ 3 ต.ห่อแห่	อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก	ผู้ประสานงาน
เครือข่าย
3. นายสุเทพ ป่านทรัพย์	72/1 หมู่ 2 ต.ห่อแห่	อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก	ที่ปรึกษาเครือข่าย

150502 307.34
พ.ศ. 25 6.2

4. นางพเยาว์ น้อยบัว 98 หมู่ 3 ต.ท้อแท้
อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก คณะทำงาน
5. นางสมศรี บวบดี 128 หมู่ 2 ต.ท้อแท้
อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก คณะทำงาน

ถ้าจะถามว่าทำไมต้องมาเป็นเครือข่ายเกษตรกรรวมชาติตำบลท้อแท้ในวันนี้
คำตอบ ในเชิงเปรียบเทียบให้เห็นการทำงานดังนี้

แต่เดิมก่อนปี 2543	คิดใหม่ทำใหม่ ปี 2543 - 2546
1. เป็นการทำงานตั้งรับที่สถานีอนามัย	1. ทำงานเชิงรุกในชุมชน
2. เจ้าหน้าที่มองเห็นปัญหา ชาวบ้านไม่เห็นปัญหา ไม่เกิดพลังร่วมในการแก้ไขปัญหา	2. เจ้าหน้าที่มองเห็นปัญหา ชาวบ้านมองเห็นปัญหา เกิดพลังร่วมในการแก้ไขปัญหา
3. เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ส่งผลกระทบ	3. เป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุส่งผลดี
3.1 ประชาชนมีการเจ็บป่วยจากการแพ้สารเคมีมากขึ้น	3.1 ประชาชนมีการเจ็บป่วยจากการแพ้สารเคมีลดลง สุขภาพดีขึ้น
3.2 สารพิษตกค้างในสิ่งแวดล้อมในดิน น้ำ มากขึ้น สังกัดจากกุ้ง หอย ปู ปลา ในนาลดลง	3.2 สารพิษตกค้างในสิ่งแวดล้อมในดิน น้ำ ลดลง เห็นกุ้ง หอย ปู ปลา มากขึ้น
3.3 เศรษฐกิจการดำรงชีพต่ำลง	3.3 เศรษฐกิจการดำรงชีพดีขึ้น

เปรียบเทียบการทำงานอดีตถึงปัจจุบัน

งาน	อดีตก่อนปี 2543	ปัจจุบัน 2544 - 2546
อาชีพอนามัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นการให้ความรู้ในการใช้สารเคมีอย่างปลอดภัยโดยการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันตัวแต่เกิดปัญหาไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของชาวบ้านที่ไม่มีการป้องกันตัวเนื่องจากอึดอัด ร้อน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นการให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลดี ผลเสียของการใช้สารเคมี 2. นำเสนอหนทางออกโดยมาใช้ในการทำเกษตรธรรมชาติ 3. เป็นการแก้ไขปัญหาคู่ที่ต้นเหตุ
	<ol style="list-style-type: none"> 2. เป็นการเฝ้าระวังภาวะการเจ็บป่วยด้วยการเจาะเลือดเพื่อค้นหาสารพิษตกค้างในเกษตรกร ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาคู่ที่ปลายเหตุ 	<p>ปัญหาอุปสรรค</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาชนเริ่มหันมาสนใจในการทำเกษตรธรรมชาติ แต่ยังมีติดสำนักฟุ้งตลาด ต้องการเป็นผู้ซื้อปุ๋ย ยอร์โมนซึ่งมากกว่าเป็นผู้ผลิตใช้เอง 2. บางส่วนยังไม่มั่นใจในการทำแบบธรรมชาติ กลัวผลผลิตตกต่ำ
งานคุ้มครองผู้บริโภค	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นการให้ความรู้ผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารที่ปลอดภัยสารพิษ <p>ปัญหาอุปสรรค</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่มีอาหารปลอดภัยสารพิษให้รับประทาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมให้มีการผลิตอาหารปลอดภัยสารพิษไว้บริโภคในชุมชน
เศรษฐกิจ	<p>การทำงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สอนให้เพิ่มผลผลิตให้มากจากการใช้สารเคมี ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยอร์โมนพืช 2. ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง 3. ทำลายสิ่งแวดล้อม 4. เจ็บป่วยจากสารพิษสารเคมี 5. ต้องใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาล 	<p>การทำงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สอนให้ลดต้นทุนการผลิตจากการใช้เกษตรธรรมชาติ 2. รักษาสิ่งแวดล้อม 3. ร่างกายแข็งแรง ไม่ต้องเสียเงินรักษาพยาบาล

4.4 โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม

การดำเนินงาน

ประชุมชี้แจงโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม 6 มีนาคม 2545 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 บ้านเหล่าวัลย์ ผู้ร่วมประชุมประกอบไปด้วย อสม. ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 60 คน

วิธีดำเนินการ

การดำเนินงานเรื่อง สุขภาพ คือ สุขภาวะ กาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณที่เป็นสุข เราจะเน้นสร้างสุขภาพมากกว่าซ่อมสุขภาพ ร่วมรับรู้ปัญหาร่วมกัน ร่วมกำหนดทิศทางสุขภาพดีร่วมกัน ร่วมกันรับผิดชอบ แต่งตั้งคณะทำงานประสานงานชมรมผู้สูงอายุ

กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพร่วมกัน

จัดกิจกรรมออกกำลังกายร่วมกันตั้งแต่วันจันทร์ที่ 11 มีนาคม 2545 - 15 สิงหาคม 2545 ณ สวนดินเบ็ดบ้านคุณสมศรี โดยมีเจ้าหน้าที่ 3 ท่านเป็นวิทยากร

1. นางสาวเงิน ทองรัตน์ วิทยากรประจำ
2. นายศรายุทธ พูนพิณ วิทยากรหมุนเวียน
3. นางพนาวรรณ แสงสุวรรณ วิทยากรหมุนเวียน

วิธีการดำเนินการ

ให้ความรู้ ผักสมุนไพร ออกกำลังกายสัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง เวลาตั้งแต่ 13.30 น. - 14.30 น. ในวันจันทร์และวันพฤหัสบดี

ทำในการออกกำลังกายที่ใช้

ช่วงแรก 11 มีนาคม - 26 เมษายน 2545

1. ยืดเหยียดกล้ามเนื้อ
2. ออกกำลังกายด้วยท่าเต้นแบบประยุกต์ไทยภาคกลาง

ช่วงที่สอง 29 เมษายน - ปัจจุบัน

1. ยืดเหยียดกล้ามเนื้อ
2. รำกระบองแบบป่าบุญมี

สิ่งที่พบ

ข้อเสียของการออกกำลังกายท่าเดินแบบประยุกต์ไทยภาคกลางคือต้องใช้ อุปกรณ์มากในการเดิน คือ วีดีโอ เครื่องขยายเสียง ผู้สูงอายุไม่สามารถไปฝึกต่อที่บ้านได้เพราะไม่มีวีดีโอ ทำให้การถ่ายทอดสู่ผู้อื่นเป็นไปได้ไม่ดีนัก จังหวะการเดิน เร็วเกินไปทำให้ผู้เดินเหนื่อยมาก และอาจเป็นปัญหาสำหรับผู้ฝึกใหม่ที่มีอายุมาก สภาพร่างกายไม่พร้อม ไม่เหมาะกับผู้สูงอายุในชนบท เนื่องจากการเดินมีการย่อเท้าตลอด แต่ผู้สูงอายุไม่ได้สวมรองเท้าลดแรงกระแทก ทำให้มีอาการปวดข้อเท้า

ข้อดีคือมีเพลงเปิดประกอบท่าเดินทำให้จังหวะเร้าใจดี สนุกสนาน

เชื่อมโยงเครือข่ายผู้สูงอายุเขตเทศบาลวัดโบสถ์

1. ประชุมแกนนำผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่เพื่อประสานเครือข่าย
2. จัดงานสังสรรค์เครือข่ายผู้สูงอายุเขตเทศบาลวัดโบสถ์งานวันย้อนรอยอดีตคนวัดโบสถ์ 26 เมษายน 2545 ณ โรงเรียนวันโบสถ์ศึกษา ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
 - ออกกำลังกายร่วมกันจำนวน 60 คน
 - จัดการแสดงประกวดบ้านย้อนรอยอดีต
 - จัดการแสดงการเล่นพื้นบ้าน ลีเก ลำตัด ลำกลองยาว ลำโหนด
 - รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ
3. ตรวจสอบสุขภาพผู้สูงอายุ หมู่ 4 ตำบลวัดโบสถ์ หมู่ 4 ตำบลห้อแท้ 9 สิงหาคม 2545 ณ วัดช้างเหล็ก ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
4. จัดเวทีให้ความรู้แบบมีส่วนร่วม “สุขภาพดีแบบองค์รวม”
5. แผนงานโครงการของชุมชน ที่จะดำเนินการร่วมกันหลักขบวนการจัดเวทีให้ความรู้แบบมีส่วนร่วม “สุขภาพดีแบบองค์รวม”
 - สวมสมุนไพร
 - กล้วยปลา
 - ตลาดนัดสุขภาพ
6. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในชุมชนทางหอกระจายข่าวสถานีอนามัยตำบลห้อแท้ ในรายการสุขภาพของชุมชนทุกวันศุกร์ เรื่องที่ออกอากาศ
 - สวมสมุนไพรชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง
 - สุขภาพดีไม่มีขาย อยากได้ต้องออกกำลังกาย

โดยมี

นายศรายุทธ พูนพิน เจ้าหน้าที่สถานีนอนามัย ผู้ดำเนินรายการ

นายสงวน สังข์ป่า ประธานชมรมผู้สูงอายุ หมู่ 4 บ้านเหล่าขวัญ ผู้ร่วม
รายการ

7. ข้อสังเกตและความเป็นไปได้ของชมรมผู้สูงอายุ

7.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมลดลงในช่วงเข้าพรรษา เนื่องจากสมาชิกบางส่วน
ไปปฏิบัติธรรม ไปทำธุระกิจส่วนตัว

7.2 การออกกำลังกายในช่วงปลายเดือนสิงหาคม 2545 ไม่สามารถ
ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเกิดปัญหาน้ำท่วม

7.3 ความยั่งยืนของกิจกรรมการออกกำลังกายในชุมชนมีความเป็นไปได้
มาก เนื่องจากมีแกนนำเป็นผู้นำออกกำลังกายที่มีใจรัก และมีประสบการณ์

8. ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมให้สมาชิกมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จนถึงเป็น
กิจวัตรประจำวัน

9. แผนงานโครงการของชุมชนที่จะดำเนินการร่วมกันปีงบประมาณ 2546

- สวนสมุนไพร
- ว่างปลา
- ตลาดนัดสุขภาพ

4.5 การจัดเวทีประชาคมแก้ไขปัญหาเสพติด

ในการจัดประชาคมแก้ไขปัญหาเสพติดได้ใช้กิจกรรม 7 กิจกรรมเป็นวิธีการ
ในการระดมความคิด เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาและวิธีการดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การประเมินปัญหาเสพติดในตำบลห่อแห่ อำเภอวัดโบสถ์
จังหวัดพิษณุโลก ให้ผู้เข้าร่วมประชุมให้คะแนน โดยแจกแต้มให้ติดคนละ 1 ใบ

กิจกรรมที่ 2 วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเสพติดในหมู่บ้านของท่านคือ
อะไร

กิจกรรมที่ 3 ที่ผ่านมามาเราได้แก้ปัญหายาเสพติดกันอย่างไรบ้าง

ได้ผล → เพราะอะไร

ไม่ได้ผล → เพราะอะไร

วิธีการดำเนินการ

I. แบ่งกลุ่มตามหมู่บ้าน คิดว่าแก้ไขปัญหามาผ่านมาได้ทำอะไรบ้าง และได้ผล ไม่ได้ผลอย่างไร

2. ให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ นำกิจกรรมที่ 2 และ 3 ที่แต่ละหมู่บ้านนำเสนอมาเขียน "Mind Map" สรุปเป็นภาพร่วมของตำบลท้อแท้ ผู้ดำเนินการสรุปภาพรวมของตำบลท้อแท้

กิจกรรมที่ 4 คัดเลือกปัญหาว่าปัญหาไหนเกิดขึ้นมากที่สุดในหมู่บ้าน ให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนให้คะแนนว่าปัญหาไหนเกิดขึ้นมากที่สุดในหมู่บ้าน โดยแจกแต้มให้ติดคนละ 1 แต้ม

สรุปผลการลงคะแนน

สาเหตุที่ติดยาเสพติดที่มากที่สุดของตำบลท้อแท้ คือ

1. เยาวชนอยากลอง
2. สภาพแวดล้อม บ้าน วัด โรงเรียน สถานเอนกามัย
3. ครอบครัวไม่มีเวลาให้

ปัจจัยสนับสนุนของตำบลท้อแท้ (ทุนเดิมในชุมชน)

1. ตำรวจชุมชนสัมพันธ์
2. พระ
3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม.
4. กลุ่มเยาวชนข้างขวัญ หมู่ 2, 3, 4 กลุ่มกีฬา
กลุ่มเยาวชน 2000 หมู่ 2
กลุ่มเยาวชนรองเท้าแก้ว หมู่ 7 กลุ่มดนตรี กีฬา
5. โรงเรียน
6. อบต. ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มผู้นำ

กิจกรรมที่ 5 หาแนวทางแก้ไขปัญหามาตามสาเหตุที่คิดได้ โดยให้แต่ละหมู่คิดตามสาเหตุแต่ละข้อแล้วนำเสนอ

การแก้ไขปัญหาอายุขัย ยากลง

1. ส่งเสริมกีฬา ดนตรี
2. เยาวชนศึกษาตุงาน สถานำบำบัด คุก
3. จัดตั้งกลุ่มเยาวชนตามความต้องการของเยาวชน เพื่อนเตือนเพื่อน
4. บ้าน วัด โรงเรียน สถานื่อนำนมัยประะสานงานชี้ให้เห็นโทษ บันทักกิจกรรมเยาวชน
5. ให้อำหน้าค้ำดูแลสอดส่องในค้ำ

การแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อม บ้าน วัด โรงเรียน สถานื่อนำนมัยไม่ร่วมมือกัน

1. ประชุมหารือ หาเจตนาร่วมมือกัน
2. บ้าน วัด โรงเรียน สถานื่อนำนมัยควรมีกิจกรรมสัมพันธ์กัน
3. ปรับปรุงบทบาทวัด
 - เทคนิคการสอนคน
 - เน้นความเป็นปัจจุบัน

ปัญหาครอบครัวไม่มีเวลาให้ (ยังไม่ทราบสาเหตุ)

กิจกรรมที่ 6 ค้นหาสาเหตุของครอบครัวไม่มีเวลาให้ว่าเกิดจากอะไร ให้แต่ละหมู่บ้านค้นหาสาเหตุของครอบครัวไม่มีเวลาให้ว่าเกิดจากอะไร แล้วนำเสนอสรุป สาเหตุที่ครอบครัวไม่มีเวลาให้เป็นภาพรวมของตำบลข้อแก้

กิจกรรมที่ 7 ค้นหาสาเหตุว่าทำไมครอบครัวไม่มีเวลาให้เกิดจากอะไร ให้แต่ละคนให้คะแนนที่เกิดขึ้นมากที่สุดในหมู่บ้าน โดยแจกแต้มคนละ 1 แต้ม

สรุปผล ครอบครัวไม่มีเวลาให้เกิดจากการประกอบอาชีพ แก้ไขโดย

1. ทำงานในธุรกิจ SME เช่น โรงงานน้ำตาล
2. สร้างค่านิยมใหม่ ประหยัด อดออม พึ่งตนเอง
3. ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ
 - จักสาน หมู่ 2 สินค้าไม่พอขาย หมู่ 3 สินค้าตลาดไม่ต้องการ เพราะรูปแบบไม่เป็นที่ต้องการ
 - ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หมู่ 7
 - ทำนาปลอดสารเคมี หมู่ 2

- กลุ่มน้ำตาล หมู่ 3
- กลุ่มปุ๋ยหมักน้ำหมักชีวภาพ

4.6 การดำเนินงานระบบสุขภาพภาคประชาชน
สถานีอนามัยตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิด

1. พัฒนาคณะ พัฒนาแนวคิดแกนนำชุมชน
2. ตั้งกองทุนส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพ สุขภาวะ ร่างกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณ เมืองน่าอยู่
3. โดยใช้พลังชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาพที่ 8 ระบบสุขภาพภาคประชาชน ชุมชนตำบลท้อแท้

วิธีการดำเนินการพัฒนาคณะพัฒนาแนวคิดแกนนำชุมชน

วัตถุประสงค์

1. สุขภาพคืออะไร
2. สุขภาวะคืออะไร
3. เมืองน่าอยู่คืออะไร
4. ใช้พลังชุมชนที่มีอยู่กระเพื่อมชุมชน สังคม

ประชุมสัมมนาเวทีพัฒนาแกนนำ

1. เรียนรู้ชุมชนของตนเอง
2. ศึกษาชุมชนของตนเอง
3. รับรู้ปัญหาร่วมกัน อดีต ปัจจุบัน อนาคต
4. ประเด็นศึกษา

- สุขภาพ
- สิ่งแวดล้อม
- สังคม วัฒนธรรม
- การทำมาหากิน เศรษฐกิจ

5. เปิดโลกทัศน์ให้กว้าง

จัดกิจกรรมศึกษาดูงานชุมชนพึ่งตนเอง ชุมชนศาลือโคก ตำบลโคกเตี้ย

อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อหา

- งาน 5 ส.
- การจัดการขยะ ขบวนการคัดแยกขยะ ทำปุ๋ย นำมาใช้ใหม่หรือขาย
- การล้างจาน
- การทำแชมพูสระผม
- การเพาะเห็ดนางฟ้า
- โรงสมุนไพร
- การทำฮอโมนพืช น้ำพ้อ น้ำแม่
- สารไล่แมลง

6. ขอให้ดกผลึกทางความคิด

จัดกิจกรรมกีฬาชุมชนสัมพันธ์ด้านกายยาเสพติด สร้างเสริมสุขภาพ 28

ธันวาคม 2546

7. นำเสนอทางออกชุมชน 23 มกราคม 2546

8. ประเมินทางออกของชุมชน

- พัฒนาแกนนำ พัฒนาเครือข่าย
- จัดกิจกรรมศึกษาดูงานรอบสอง กิจกรรมพึ่งพาตนเอง

เนื้อหา

- น้ำลูกยอ แก้ปวดหลังปวดเอว ลดความดัน เบาหวาน

- น้ำมะเฟือง สูตรชำระล้างร่างกาย
- น้ำมะกรูด จิบแก้ไอ
- น้ำส้มสายชูจากกล้วยสุก
- ฮอริโมนพืช น้ำพ้อ น้ำแม่
- น้ำยาเอนกประสงค์
- ปุ๋ยหมักแห้ง

พัฒนากองทุนส่งเสริมกิจกรรมสร้างสุขภาพ สุขภาวะ เมืองน่าอยู่ เชื่อมโยงแหล่งทุน พัฒนาองค์ความรู้กับการศึกษานอกโรงเรียน

9. กิจกรรมเครือข่าย

1. ชมรมเรารักสุขภาพ ออกกำลังกายให้อาสาสมัคร ประชาชนทั่วไป ผู้สูงอายุ

2. ชมรมฝึกซ้อมดนตรีไทย รวบรวมครูดนตรีไทยมาซ่อมและเผยแพร่กิจกรรม

3. เครือข่ายกลไกกรมธรรมชาติไร้สารพิษตำบลห้วย

- ผลิตปุ๋ยหมักแห้ง ปุ๋ยหมักน้ำ
- ฮอริโมนพืช
- สารไล่แมลง
- แปลงทดลอง สาธิต
- จำหน่ายผลิตภัณฑ์พืชผัก ข้าวปลอดสารพิษ
- จำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพเพื่อการพึ่งพาตนเอง น้ำลูกยอ น้ำมะกรูด น้ำมะเฟือง น้ำยาเอนกประสงค์
- จำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ในการทำปุ๋ยหมัก ถาดน้ำตาล จุลินทรีย์

4. เครือข่ายหอกระจายข่าว

5. กลุ่มอาชีพ

การใช้งบประมาณระบบสุขภาพภาคประชาชน 30,000 บาท

1. พัฒนาคณะ พัฒนาแนวคิดแกนนำชุมชน จำนวน 10,000 บาท
2. ตั้งกองทุนส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพ สุขภาวะ ร่างกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณ เมืองน่าอยู่ จำนวน 20,000 บาท

3. กิจกรรมเครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติไร้สารพิษตำบลหือแท้ จัดทำกองทุน
ปุยชีนาพ ผลิตภัณฑ์สุขภาพเพื่อการพึ่งพาตนเอง

5. สรุปหลักการสำคัญและปัจจัยสร้างความสำเร็จ

5.1 หลักการสำคัญ

การพัฒนาชุมชนนั้นเป็นเรื่องที่ยากและท้าทายเป็นอย่างยิ่ง เพราะไม่ทราบว่าจะ
ใจหทัยคืออะไร จะพัฒนาไปในแนวทางไหน ใครจะเป็นผู้พัฒนา พัฒนาไปทำไม หลาย ๆ
ครั้งการพัฒนาจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีเงินเข้ามาในชุมชน หรือถูกสั่งการจากหน่วยงานต่าง ๆ
ทำให้การพัฒนาแบบนี้เป็นการพัฒนาที่ไม่ได้นำใจมาร้อยเรียงประสานกันให้เกิดเป็นการ
กระทำอย่างที่ชุมชนไม่ได้ต้องการทำให้การดำเนินกิจกรรมขาดความต่อเนื่อง

ดังนั้นการพัฒนาที่จะทำให้ออกเกิดกิจกรรม ความร่วมมือร่วมใจเป็นประโยชน์ต่อ
ชุมชนได้นั้น ไม่ว่าจะในระดับครอบครัวจะต้องนำใจของแต่ละคนมาร้อยเรียงร่วม
กัน บนพื้นฐานของความเป็นจริงในชุมชนเพื่อเกิดเป็นปัญญาร่วม ความเห็นร่วมหรือ
สัมมาทสิฐิรร่วมกัน จนผลักดันให้เกิดสภาพทะลุมิติ ความเห็นแก่ตัว ร่วมมือร่วมใจที่จะ
สร้างบ้านแปงเมืองของตนเองให้น่าอยู่น่าอาศัยตามสภาพของพื้นที่ที่เป็นจริง โดยใช้พลัง
ชุมชนที่เป็นแกนนำของหมู่บ้านเป็นทุนทางสังคมที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า มีความ
สำคัญ โดยผสมผสานกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างได้ส่วน ตั้งแต่ศึกษาชุมชน
ร่วมกัน ค้นหาปัญหาร่วมกัน ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ เสนอหนทางร่วมกัน จัดทำ
แผนงานโครงการ จนกระทั่งถอดบทเรียนร่วมกันเป็นระยะ ๆ เพื่อการติดตาม
ประเมินผล

การดำเนินการในรูปแบบ 3 ประสาน สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ประกอบด้วยภาครัฐ
ภาคประชาชน และภาคการเมืองท้องถิ่น โดยภาครัฐทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงคอบสนับสนุน
ด้านวิชาการให้ภาคประชาชนที่เป็นเจ้าของพื้นที่เกิดความเข้มแข็ง เกิดความหวงแหน
เกิดจิตสำนึกรักถิ่นกำเนิด พร้อมทั้งจะพัฒนาชุมชนร่วมกัน โดยได้รับการสนับสนุนจาก
แหล่งทุนจากภาคการเมืองท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่
เดิม

การพัฒนาดังกล่าวต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาไปสู่ความสุข สุขภาวะ
ที่เป็นความสมบูรณ์ทั้ง 4 มิติ คือ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ
แบบพอเพียง แบบสมดุลย์ แบบพึ่งพาตนเอง เกิดสภาพผสมผสานอย่างได้ส่วนเกิด
สภาพความสุขอย่างแท้จริง ชุมชนตำบลหือแท้เป็นชุมชนหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลกที่ได้มี

การสร้างชุมชนให้น่าอยู่อย่างต่อเนื่องจนเกิดภาพของความร่วมมือน่าสนใจเป็นเครือข่าย
เชื่อมโยงที่จะเสริมสร้างสุขภาวะให้กับชุมชนจนเกิดเป็นกิจวัตรของคนในชุมชน

5.2 ปัจจัยนำสู่ความสำเร็จเป็นชุมชนน่าอยู่สู่สุขภาวะของชุมชนตำบลท้อแท้

5.2.1 มีกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมที่เป็นระบบ ทำอย่างต่อเนื่อง ชัดเจน
โดยทุกภาคส่วนเข้าร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเรียนรู้แนวทางการพัฒนา การค้นหา
ปัญหา และดำเนินการแก้ปัญหาของชุมชน

5.2.2 มีผู้นำทั้งที่เป็นทางการและผู้นำโดยธรรมชาติที่เข้มแข็ง มีจิตสาธารณะที่
แท้จริง สามารถนำพาและพัฒนาชุมชนท้อแท้ได้อย่างต่อเนื่อง

5.2.3 กิจกรรมที่ทำมีความหลากหลาย และสามารถเชื่อมต่อกันได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

เอกสารอ้างอิง

- ศรายุทธ พูนพิน. (2547, มีนาคม 4, มีนาคม 9, มิถุนายน 18). นักวิชาการสาธารณสุข 5
สถานีนอนามัยตำบลท้อแท้ อำเภอดงบัง จังหวัดพิษณุโลก. สัมภาษณ์.
- สถานีนอนามัยตำบลท้อแท้ อำเภอดงบัง จังหวัดพิษณุโลก. (2531). **สรุปผลการ
ปฏิบัติงานสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2543.** สถานีนอนามัยตำบลท้อแท้
อำเภอดงบัง จังหวัดพิษณุโลก.
- สุเทพ ปานทรัพย์. (2547, มิถุนายน 18). อสม. หมู่ที่ 2 บ้านท่าช้าง ตำบลท้อแท้ อำเภอดงบัง
จังหวัดพิษณุโลก. สัมภาษณ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท้อแท้ อำเภอดงบัง จังหวัดพิษณุโลก. (2546). **แผนแม่บท
ตำบลประจำปี 2547.** ตำบลท้อแท้ อำเภอดงบัง จังหวัดพิษณุโลก.

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก
Pibulsongkram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาพประกอบการนำเสนอ Power Point

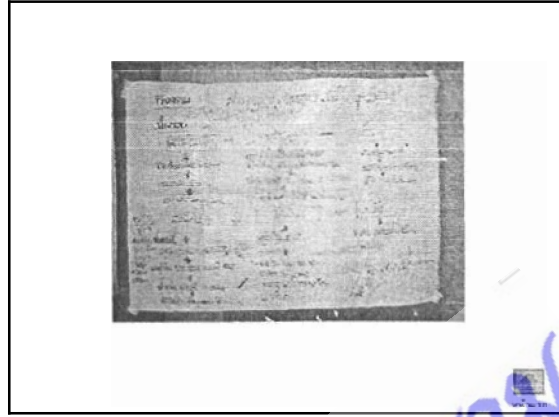
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Pibulsongkram Rajabhat University

ชุมชนอายุผู้สูงอายุ ทัศนศึกษา
ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์
จังหวัดพิษณุโลก

เสนอโดย ผศ.ดร.ไพศาล รุ่งชัย
อาจารย์ประจำสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

ภาพกิจกรรมแสดงให้เห็นถึง
การขับเคลื่อนพลังทางปัญญา
ของชุมชนตำบลท้อแท้ที่มี
ความหลากหลายและต่อเนื่อง

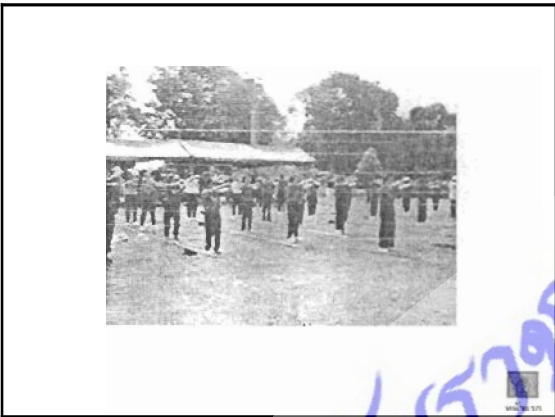
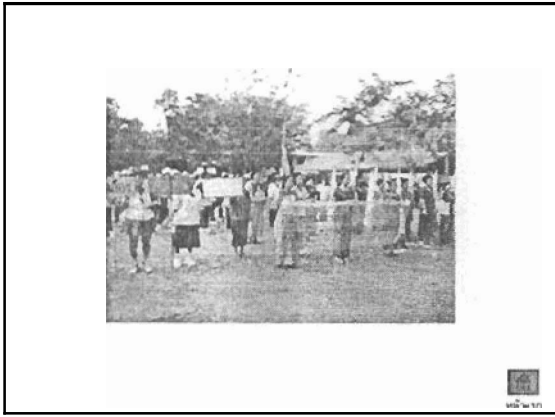

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Pibulsongkram Rajabhat University

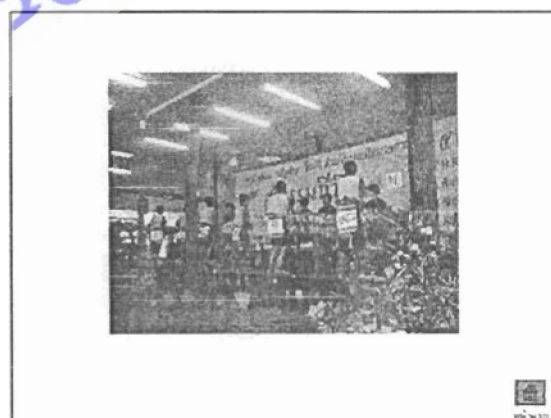

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Pibulsongkram Rajabhat University

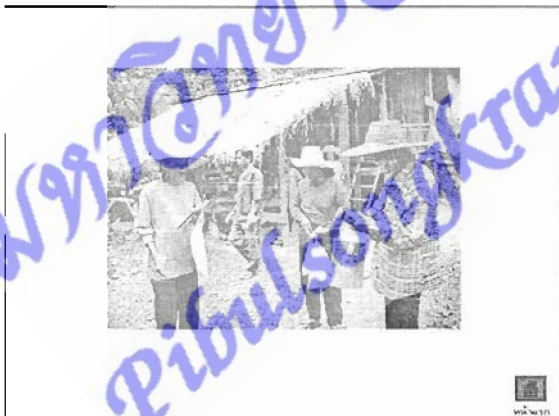
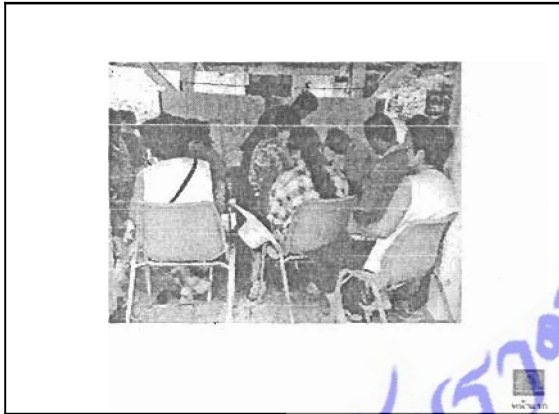
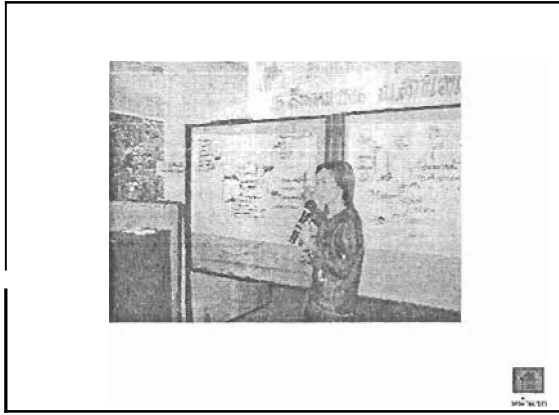

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี @ ราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Pibulsongkram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี @ ราชภัฏรำไพพรรณี
Pibulsongkram Rajabhat Ramphongburi University

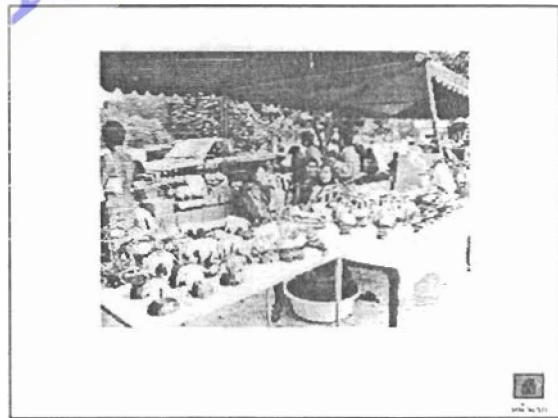
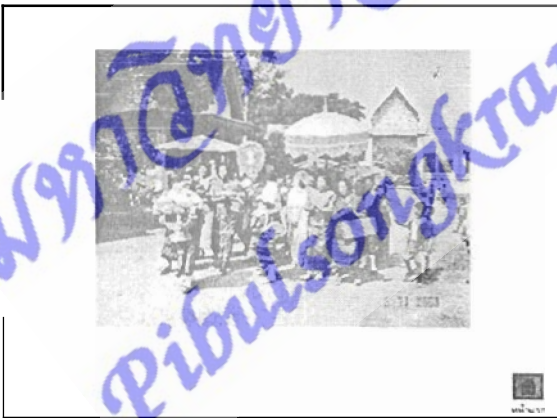
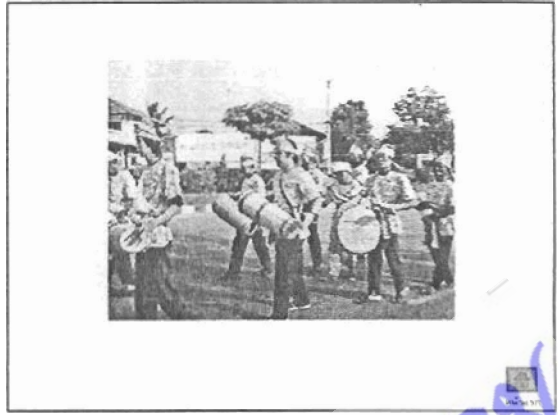

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณบุรี @ ราชภัฏสุพรรณบุรี
Pibulsongkram Rajabhat University

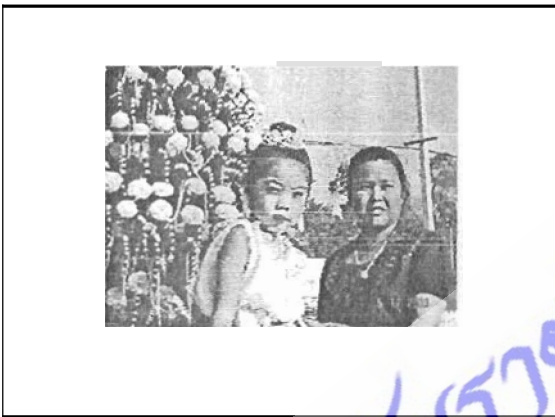

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Pibulsongkram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Pibulsongkram Rajabhat University

บทสรุป

การเป็นชุมชนนำอยู่สู่สุขภาวะตำบลท้อแท้

หลักการสำคัญที่เป็นการตอบใจอยู่ที่ว่า ในชุมชนตำบลท้อแท้ มีการสร้าง สุขภาวะของคนในชุมชนได้อย่างไร คำตอบที่เห็นได้ชัดได้แก่กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบชัดเจน ด้วยการนำใจของแต่ละคนมาร้อยเรียงร่วมกันจนเกิดเป็นปัญญาร่วมและช่วยกันผลักดันชุมชนตำบลท้อแท้ให้เป็นชุมชนนำอยู่ นำอาศัย และอีกประการหนึ่งที่เด่นชัดคือ ชุมชนท้อแท้มีผู้นำทั้งที่เป็นทางการและผู้นำโดยธรรมชาติที่เข้มแข็ง มีจิตใจเป็นสาธารณะอย่างแท้จริง จนนำพาและพัฒนาชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นเครือข่ายและกิจกรรมที่หลากหลายและเชื่อมต่อกันได้ในทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

ประวัติผู้ศึกษา

1. นายไพศาล รั้วธงชัย ผู้ศึกษา
Mr. Phaisan Rewthongchai
2. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8
3. สถานที่ทำงาน คณะวิทยาการจัดการ
สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
โทรศัพท์ 0 – 5521 – 6387
4. ประวัติการศึกษา
 - 4.1 B.S.B.A. (Marketing) จาก Lyceum of the Philippines, 2523
 - 4.2 M.B.A.(General Management) จาก Manuel L. Quezon University, 2526
 - 4.3 D.P.A. (Public Administration) sin Centro Escolar University, 2529
5. สาขาที่มีความชำนาญพิเศษ สาขาวิชาการตลาด
6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยและการทำวิจัย
 - 6.1 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว
 - 6.1.1 การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อแชมพูสระผมในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก (2532) ทุนวิจัยของวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม
 - 6.1.2 การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการโฆษณาต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในเขตจังหวัดพิษณุโลก (2534) ทุนวิจัยของวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม
 - 6.1.3 ความต้องการของผู้บริหารหน่วยงานเกี่ยวกับการใช้บริการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดพิษณุโลก (2536) ทุนวิจัยของนักธุรกิจในจังหวัดพิษณุโลก
 - 6.1.4 การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและคุณภาพบัณฑิต คณะวิชาวิทยาการจัดการ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม (2537) ทุนวิจัยของวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม
 - 6.1.5 การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดกลางผักในจังหวัดพิษณุโลก (2538) หัวหน้าโครงการวิจัย ทุนวิจัยของจังหวัดพิษณุโลก
 - 6.1.6 การศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อร้านค้ามินิมาร์ทในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก (2538) ทุนวิจัยของนักธุรกิจในจังหวัดพิษณุโลก
 - 6.1.7 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานหน้าที่ของพนักงานโรงแรมในจังหวัดพิษณุโลก (2538) ทุนวิจัยของสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

6.1.8 การศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจการของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ในเขตเทศบาลเมืองและสุขาภิบาลของอำเภอรอบนอกในจังหวัดพิษณุโลกและสุโขทัย (2539) ทุนวิจัยของสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

6.1.9 ความต้องการในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายสายสามัญในเขตจังหวัดพิษณุโลกและสุโขทัย (2540) หัวหน้าโครงการวิจัย ทุนวิจัย ของสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

6.1.10 การศึกษาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีต่อการสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานของ Big C Supercenter (2542) ทุนวิจัยของสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

6.1.11 การพัฒนากลุ่มแกนระดับตำบลเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนใน จังหวัดพิษณุโลก (2544) หัวหน้าโครงการวิจัย ทุนวิจัยส่วนตัว

6.1.12 การติดตามประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของจังหวัดพิษณุโลก (2544) หัวหน้าโครงการวิจัย ทุนวิจัยของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ

6.1.13 การศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยเกี่ยวกับการดำเนินกิจการร้านค้าปลีกและค้าส่งสมัยใหม่ที่มีผลต่อร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตภาคเหนือ (2546) ทุนวิจัยของสถาบัน ราชภัฏพิบูลสงคราม

6.2 งานวิจัยที่กำลังทำ

การเลี้ยงวัวด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อการสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านนาเปอะ ตำบล ชาติตระการ อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ทุนวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย (สกว.)

7. ประสบการณ์การทำงาน 17 ปี

7.1 การสอน

7.1.1 อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม (2529 – ปัจจุบัน)

7.2 การบริหาร

7.2.1 หัวหน้าภาควิชาการตลาด 5 ปี

7.2.2 หัวหน้าสำนักกิจการนักศึกษา 3 ปี

7.2.3 รองหัวหน้าคณะวิชาวิทยาการจัดการ 5 ปี

7.2.4 คณบดีคณะวิทยาการจัดการ 2 ปี

7.2.5 รองอธิการบดี 4 ปี